

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 11a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se înnapoiază.

„Veniți apostoli!”

Arad, 18 Octomvrie.

Un tânăr român, din cei ce ne inspiră azi mai legitime speranțe, un tânăr, care a primit în familie tradițiile celei mai glorioase figuri din anii desrobirii noastre, un tânăr care a muncit serios la universitate și s'a pregătit anume ca să poată da neamului său tot ce a agonisit, ne-a trimis *din Blaj* un articol intitulat „Veniți apostoli!” și noi l-am publicat în numărul nostru 206 din 6 Octomvrie c. Articolul nu era de loc greco-catolic și nici greco-oriental, — era numai *românesc*. În el tremura văpaia unei adânci dureri pentru acest neam, cu sufletul atât de răscolit de faimoasa „Christifideles...” Și articolul sfârșea prin accentul de desnădăjde: „Veniți apostoli ai oricărei religii, veniți și mântuiți poporul nefericit, mântuiți-l de Roma — în care credea!” Era în cuvintele aceste întreg amarul situației de-o chinuitoare nesiguranță, în care a ajuns o biserică românească, căzută acum jertfă pe altarul păgân al ideii de stat național unguresc. Și autorul avea deplină intuiția acestei situații tragice.

Oamenii de bunăcredință au înțeles durerea din acest articol și au căzut și mai mult pe gânduri: care ar putea să fie atitudinea cea adevărată a neamului nostru în aceste clipe hotărâtoare? Nu era cel dintâi glas, care îndemna la fapte demne de-un popor de 14 milioane. S'au mai scris, atât în ziarul nostru, cât și în alte ziare românești, îndemnuri la fel, de către bărbați culti

și serioși. Până și în organul mitropoliei noastre unite, în ziarul *Unirea* au licărit de multe ori printre rânduri astfel de îndemnuri și noi am avut, nu de mult, ocazia să arătăm acest lucru publicului românesc. Lovitura ce am primit a fost atât de grea și de năpraznică, încât nici până astăzi nu știm ce este și ce *trebuie* să facem. „Documentele” publicate de *Unirea* referitor la ținuta arhierilor noștri uniți, au mărit și mai mult decepția generală și vedem azi șovăind și pe cei mai rezistenți dintre noi. Nu poate nimeni să spuie încă ordinul de absolută conformare și e firesc să nu-l poată.

Suntem o armată reslătită încă și datorită presei românești este azi să dea glas tuturor părerilor inspirate de bunăcredință, căci numai bunăcredința poate să risipească ceața din suflete și numai ea poate să dea intensitate silințelor noastre de-a închiega armata unei *voinți românești* puternice și hotărâtoare. Noi credem — ori și cât ne-ar reproșa *Unirea* — că neamul ăsta mai poate să facă *totul* pentru risipirea dușmanului și ne facem datoria în consecință. Și ca să se limpezească *cum* să facem asta, noi, ca ziar închinat intereselor generale românești, dăm glas tuturor părerilor de bună credință cari vor să fie auzite.

Socoteam că e de prisos să mai precizăm atitudinea noastră, dar iată că *Unirea* găsește cuvinte de grea ocară pentru această atitudine. Uitând că ziarul acesta e al tuturor românilor și călăuzită numai de grija să apere împotriva articolului „Veniți apostoli” credința în „păcatul strămoșesc” *Unirea* scrie:

...*protestăm cu toată tăria împotriva apelului cuprins în șirele de încheiere. O facem cu cea mai adâncă indignare pentru motivul, că o astfel de provocare, în care orice religie păgână e chemată să ne scape Blajul de Roma, a putut să vadă lumina zilei chiar în coloanele „Românului”, care singur va ști mai bine cu oricine, câți fii și preoți ai Bisericii noastre române unite susțin cu banul lor acest organ, dela care așteaptă altfel de directive, ori mai curând nici una. Mai cu seamă protestăm însă împotriva perfidiei fără păreche, că o astfel de provocare să fie datată din Blaj.*

Desfidem pe oricine, să ne dovedească, că ideile cuprinse în acel articol, ca să nu mai pomenim de concluzia lor, ar fi ideile, cari fac, cu Blajul să fie ceea ce este: metropola Bisericii române unite. Dar și până atunci ținem să anticipăm, și să spunem tuturor „apostolilor”, cari s'ar pregăti de drum, că nu-i vom primi cu brațele deschise, chiar și dacă n'ar fi mohamedani, ci preoți de ai Sibiiului.

Apostoli nu veniți!

Tot așa scrie și *Cultura Creștină* revista religioasă a Blajului, adăogând:

A doua zi după apariția acestui scandalos articol, „Unirea” din Blaj, în Nr. său 104, a înfierat după vrednicie tendința păgână a autorului ascuns sub masca a toate acoperitoare a anonimului, calificând cu toată dreptatea, de-o perfidie fără păreche, imprevizurarea, că un astfel de articol a putut fi dat din Blaj, care nu este o localitate cu oricare alta, ci este metropola centrului cultural al Bisericii române unite.

Protestului energie — cum l-am dori și altădată — al „Unirei” ne alăturăm și noi, și cerem dela organul partidului nostru național să respecte hotărârea comitetului său, luată în Orăștie chiar la stăruințele membrilor ei neuniți, de a nu mai îndemna cu nici un cuvânt la defecționare, căci altfel va tre-

Dinu Daina.

Între cei patru frați, Dinu Daina părea un străin. Nici după chip, nici după fire nu le sămăna. Cei patru erau înalți, albi la față, cu mustața bălăoară, cu ochii albaștri. Toți sămănau cu tatăl lor. Dinu Daina era mijlociu de statură, trunchios, cioplit în patru, cu obraji lați, arămii, c'o mustață aspră, neagră, îmburzoiată la capete cași coada veche. Ochii lui n'aveau o culoare anume: când suri, când verzii, dar mai mult întunecați. Nu sămăna cu mamă-sa. Amândoi părinții se ciudeau de unde a putut să răsară astfel de chip în casa lor.

Se ciudară de mult, căci acum ei vor fi nu-mai cenușă și câteva ciolane. Cei cinci frați își au gospodăriile lor. Dinu, cel mai mic, în vechia casă părintească, ceilalți cât mai departe de vatra unde se treziră.

La început cei patru mai mari îi ziseră lui Dinu:

— Să ne împăcăm, frate, și să ne vedem fiecare de ale noastre.

— Suntem împăcați, zimbi Dinu. Dar la el zimbetul era mai mult rinjet.

— Ba nu suntem. Moșia părintească am împărțit-o în cinci. Așa e bine, e după dreptate. Dar tu mai ai și casa, curtea și grădina pe deasupra.

— Și ce mai vrei?” întrebă Dinu cu privirile întunecate.

— Vrem, în bani, partea noastră de casă, curte, grădină. Așa cere și dreptatea și buna înțelegere frățească.

— Nu vă dau nimic. Păriți-mă”, răspunse dârz cel mai mic.

— Noi n'am vrea să umblăm cu judecăți, începă cel mai mare. Judecățile inghit mulți bani. Ci eu ași zice să mergem la popa; o să ne spună el cum e cu dreptate.

— Eu n'am nimic cu popa, atât că o să mă îngroape odată. Eu nu dau decât prin judecată.

— Să ne dușmănim, fiind frați?

— Să ne dușmănim!” răspunse cu mânie Dinu Daina și eși trântindu-le ușa în nas.

Cei patru, oameni prea buni, erau mai gata să-și lase dreptul din mână decât să se pună, ca frați, în judecată, dar nevestele nu le dădură o zi de hodină până ce nu s'a făcut păra.

Se înțelege frații câștigară; mult-puțin cât le venea partea, dar deajuns să-și astupe o lipsă, la începutul gospodăriei lor.

În ziua aceea, fratele cel mic scotea oamenii în poartă, pe ulițele prin care trecea, așa răcnea, așa-i curgeau sudălmile nesfârșite din gură-i. Bani pentru partea fraților îi plăti cu mare silă.

— De azi în colo nu-mi mai sănteti frați.

— Dacă vrei tu, n'o să-ți mai fim.

— De-aici încolo să vă păziți de mine.

— Ne-om păzi, dacă ne spui.

Ei se despărțiră, în ziua aceea de plată, ca să nu se mai întâlnească niciodată toți cinci.

Dinu Daina începă să urzască procese, ce nu se mai sfârșeau, împotriva fraților pentru împărțeala pământului, făcută încă de bătrânul. După cel dintâi proces pierdut, Dinu ar fi putut să se oprească; ar fi putut pricepe că le va pierde și pe celelalte trei. El însă nu se judeca atâta pentru câștig, nu lua în samă cum sărăcește pe fiecare an, el se judeca mai ales din lipsa, ce-o simțea în sufletul său aspru și întunecat, de-a fi în vespică dușmănie cu frații săi.

Când i se vându cel din urmă petec de pământ, Dinu Daina fugi la clopotniță și începă să tragă clopotele într'o dungă. Și după ce le boncăni un răstimp spre groaza oamenilor care credeau că-i foc în sat și alergau cu capetele goale dela secere, Dinu lăsa funia și începă să strige cât îl lua gura:

— A murit dreptatea, oameni buni. Azi îngropăm dreptatea și dragostea frățească.”

Primarul trimise doi pângari să-l prindă. Oamenii spuneau c'a nebunit Dinu Daina. Dar el, smâncindu-se din mâinile celor doi slujbași, îi izbi pe amândoi și se strecură pe uliți spre casa lui, fără să-l atingă cineva.

— N'are s'ajungă bine omul ăsta, spunea un mos, clătănând din cap.

— Nici nu-i vrednic”, strigară niște femei, înspăimântate.

bui să pornim cea mai inversunată luptă pentru scoaterea acestui organ din casele cinstite ale preoțimei noastre. Dacă nu altfel, chiar și pe calea unui ordin bisericesc, care în acel caz, nu va putea întârzia.

Nu voiam să ne oprim asupra acestor ilustrații de stil și de gândire, foarte elocvente și nu mai puțin întristătoare, pentru că ne vin din o lume nebănuită de preocupată — ca să nu zicem mai mult, — dar *Unirea* n'a încetat nici de atunci să se „indigneze” și noi am socotit, că e bine să le cunoască toți cei ce simțesc românește, nu numai abonații acestor mizericordioase publicații. Lumea românească va ști să le judece ca pilde de simțire românească și de blândețe apostolească în același timp.

Dacă, însă, putem să înțelegem până la un punct supărarea tiparului din Blaj, nu putem să înțelegem deloc cumințeniile ce se scriu cu această ocazie în *Luceafărul*. Cunoaștem pretențiile acestei reviste vrednice de o soartă mai bună și nu putem să ne mirăm îndeajuns, citind în numărul ei din urmă:

Anarhie. Intr'un număr mai nou al ziarului „Românul” a apărut un articol sub titlul „Veniți apostoli”, care ne-a înspăimântat prin completa lui anarhie de gândire. Încărcat de fraze goale, acest articol nu cere nici mai mult nici mai puțin decât că, după ce Roma și-a dat învoirea să se înființeze episcopia gr.-cat. ungurească, noi, desperați și năcăjiți, fără multă bătaie de cap, să dăm drumul oricărui apostoli, de orice lege ar fi ei, să ne „mântuiască” pe cei primejduiți. Mărturisim, că ne-a surprins mult această regretabilă lipsă de controlă la ziarul nostru autorizat. Cum adevărat, pot veni și anabapțiștii și jidovii și reformații să ne scape de maghiarizare? ori cum să înțelegem?

Și ca să apară în toată frumusețea ei conștiențiozitatea cu care se scrie azi la această revistă, cităm din același număr:

Noi, având în vedere numai interesele generale ale neamului nostru, n'am avut vreme să ne pierdem în speculații sterpe de ordin confesional. Crezând într'un Dumnezeu mare care stăpânește lumea, nu ne-am gândit niciodată să scotocim taina lui filioque, lăsând această sarcină pentru toți săracii cu duhul cari nu-și găseseră altă meserie în folosul ne-

mului decât aceasta. Am socotit totdeauna că neamul nostru are alte multe năcazuri decât să-l mai împovărăm și cu chestiuni de confesionalism. Tocmai potrivit acestei credințe a noastră, am făcut propoziția pentru trecerea celor primejduiți de maghiarizare la biserica ortodoxă pe care o socotim mai solid zidită în luptă cu tendințele sugrumătoare ale guvernelor ungurești.

Cât privește „completa anarhie de gândire”, „frazele goale” ce i se impută autorului articolului *Veniți apostoli* și lipsa de control ca ziarul nostru, servească, din același număr al *Luceafărului*, următoarele perle de claritate, de bun simț și de rigoare a controlului, pe cari le scoatem dintr'un articol politic:

Orice țaran bulgar e conștient de ultima țântă a neamului său. Ceafa lui groasă se încordează, bulbucații lui ochi de broască își împăroșează crunt privirile când fonăie din baierile inimii pe străzile Sofiei: Trăiască războiul, trăiască Bulgaria mare! *E frumos acest aspect, orice inimă nobilă îl va simți induioșată, și mai ales e de invidiat.* Și cum să nu te induioșezi când știi, că privirile acele tulburi de om primitiv urmăresc la orizontul îndepărtat o idee mare, că gura aceea fonăită știe să rostească cuvântul celei mai adânci conștiențe? Cum să nu-l invidiezi?! Gândiți-vă numai la felul cum se poate înrădăcina în masele populare un ideal politic. *Trebuie muncă mare și desinteresată.* Pentru ca să desprinzi un popor de țărani din preocupările lui zilnice, din mizeriile lui, și să-l ridici până în sferele unui ideal, *trebuie să implinești o operă grea, trebuie să-l frământați pe acest popor în apele civilizației, să-i smulgi ardeul din mână în momentul când vrea să imbuce din el și să-l faci să privească cum răsare soarele.*

Poftim!

E mare și „munca”, e grea și „opera” ce se face cu redactarea *bisăptămânală* a unei reviste!

Puțini vor fi muritorii cari să poată avea pretenții atât de măsurate ca iubiții noștri prietini dela revista sibiană. Și nu ne-am întrista, dacă n'ar fi atât de mic, atât de dispărent numărul oamenilor adevărați între noi, cari să spuie ce au de spus măcar cu sinceritatea cu care s'a scris articolul „Veniți apostoli!” — deși noi nu avem impresia

că acest articol ar fi nimerit accentul cel mai fericit.

Am mai putea să spunem, că în sertarele redacției noastre avem zeci de scrisori, primite dela preoți și alți intelectuali din părțile primejduite de „Christifideles”, în cari scrisori desnădejdea își găsește o expresie și mai strigătoare ca în „Veniți apostoli!” Nu le publicăm, însă, pentru că trăim zile, când *Unirea* mai poate să exclame că congresul eucharistic dela Viena a fost de-o importanță „epocală”...

Ce zic la toate astea cei ce aduc ziarului nostru acuzația că suntem „năimiți” uniților dela Blaj și ce zic ceice „jură” că acest ziar e „schismatic”?!

Ar fi timpul suprem să nu ne batem joc de noi înși-ne, ci să ne reculegem energiile pentru a lua în sfârșit o hotărâre la înălțimea istorică a momentului!

Sesiunea parlamentară de toamnă în Austria. Atât parlamentul austriac cât și cel ungar se vor deschide pentru scurtă vreme, imediat ce delegațiunile își vor sfârși sesiunea lor. Până în 5 Noemvrie ambele parlamente vor ține puține ședințe. Scopul principal al deschiderii parlamentului austriac în 22 Octombrie este alegerea membrilor pentru noua sesiune a delegațiunilor, cari vor ține ședințe. Proiectele de legi despre reforma sanitară în Austria sau despre asociațiile economice nu vor fi luate imediat în desbatere, deoarece nu sunt așa de urgente. Rezolvirea reformei financiare va merge mai greu, deoarece guvernul, dat fiind că și votarea noilor credite militare este la ordinea zilei, numai cu greu va avea o majoritate. Cu toate aceste situația parlamentară nu este așa de încurcată ca în rândul trecut, deoarece Polonia și Rutenii se vor împăca în timpul cel mai scurt, așa că numai Cehii și Nemții se mai războiesc între olaltă. Din pricina acestor nici dicta boemă nu se va deschide ca să asaneze finanțele. Din pricina situației politice externe guvernul ungar se va grăbi să amâie tratativele de împăcare cu opoziția, după cum amână ad calendas graecas și reforma electorală.

Proxima sesiune a delegațiunilor. În consiliul de miniștri, ținut Miercuri în Viena, s'a hotărât convocarea celei mai apropiate sesiuni a delegațiunilor pe 5 Noemvrie n. a. c. Delega-

— Vai de sufletul Măriuței, cum poate trăi cu'n așa păgân!

— Crezi că trăește? E un iad la casa lor”.

În cinci ani Dinu Daina rămăsese cu casa, cu nevasta și cu patru copii. Ce făcea, ce dregă însă, în casa lui nu era lipsă niciodată. Atât numai că biata Măriuța slăbise de i se întinsese pielea galbenă pe umerii obrăjilor. Nici o îmbucătură nu-i mergea la inimă. Dinu n'o bătea, cum credeau oamenii, dar o muștra din ochii lui, ce se învârteau hoțeste în orbite, o asurzea cu injurăturile. În inima lui fierbea mânia ca într'un cazan smoala, și nici el nu știa împotriva cui. Copiii, după ce se mai ridicară, se ascundeau într'un ungher, îndesați unul într'altul, îndată ce-l auzeau întrind în curte. Păreau niște pușori speriați de uliul ce se lasă ca o săgeată din văzduh.

Vecinii trăiau cu ghiața n sin. Nu era seară lăsată de Dumnezeu să nu audă vocea aspră a lui Dinu.

— Am să te taiu, am să fac moarte de om.”

Credeau atunci că-i vai de zilele Măriuței și pându pe la garduri, dar cu multă grijă, să nu-i zărească Dinu. Acesta intra de multe ori cu securea în casă. Dar nevastei nici o palmă nu i-a dat vr'odată. Avea el, se vede, nevoie să tot amenințe, să tot fiarbă. Și această continuă dușmănie, acest traiu cu moartea veșnic înaintea ochilor o îmbătrânea cu zile pe Măriuța, speria tot mai mult copiii. Nevasta,

cu toate că se convinsese că toate amenințările lui Dinu sunt deșerte, totuș credea în moartea apropiată, de câte ori acesta ridica mâna asupra ei. Privirile lui tulburi, împungace, forța lui îngrozitoare, tot trupul său greu și vânjos, totul, în sfârșit, din acest om amenința moarte.

Intr'o zi unul din primărie zise:

— Dinu Daina ar fi bun de jitar de câmp.

De-atunci fusese în șir: păzitor de câmp, pădurar, strajă de noapte, făcând, în scurtă vreme, să tremure tot satul de răul lui. Și, în toate șjulsele acestea, n'a bătut pe nimeni, deși purtase ani de-a rindul când pușca n spate, când ghioagă ferecată în mâna lui de urs.

Oamenii se temeau numai de gura lui și se fereau ca de foc de apucăturile lui hoțesti.

În iernile câtă vreme a fost el pădurar, țigani din sat degerară de frig. Nimeni nu mai putea să aducă o sarcină de uscături. Căci, oricum se chibzuiră faraonii, pe Dinu nu-l puteau înșela. Văzutu-l-au trecând spre Pădurea-Frumoasă la miază-zi cu pușca n spate, și trei-patru se repeziră în Păltiniș la miază-noapte; dar când să coboare cu sarcina n spate: Dinu înaintea lor. Văzutu-l-au trecând spre Frasinul la răsărit, și ei alergară în Aluniș spre apus: Daina i-a pus să încalce unul pe altul, iar cel de deasupra ținea sarcina de uscături, — aducându-i astfel în lătratul cânilor și risetul copiilor, până la primărie.

— Il poartă ducă-se pe pustii”, spuse un fa-

raon știrb, păcăind din lulea. Și de-atunci țigani, mai mult de frica celui din cănepi, care-l purta pe Dinu, decât de groaza caznelor la care îi puneau, nu mai cutezau să între în pădure.

Prin păduri cresc mulți cireși sălbateci. Vara, pe lângă sturzii negri, mai culegeau din boabele mărunte și băețaii care pășteau vitele pe marginea pădurii. Azi trăesc în sat patru oameni șchiopi, care spun că din răul Dinului, pe când erau copii, săriră din cireș. El se ivea când nimeni nu-l aștepta, și începea să răcnească după felul lui subt cireș. Strigătele lui se auzeau până departe. Pagube n păduri, pagube pe hotar nu s'au pomenit când Dinu Daina era în slujbă.

Câștiga bani frumoși, de care era mare lipsă acasă: avea opt copii și nici un petec de moșie.

Mânia ce-i fierbea mereu în suflet părea că nu-l lasă să îmbătrânească. Părea că s'a uscat așa cu brazdele lui pe față, cu privrea aspră, neîndurată. Măriuța îmbătrânise, se îngroșase de-atâția copii și umbla pe uliți, prin casă, târindu-și cizmele grele. Copiii crescuseră străini de tatăl lor, nici nu-i spuneau „tată”, ci numai „dumneata” când era față iar când lipsea — dumnealui”. Unii se căsătoriră. Și care cum se muta cu nevasta în vr'o casă, era privit de Dinu ca un dușman, ca și frații lui. Aceștia cercară în multe rânduri să se împace cu Dinu. Cei doi mai mari muriră și, înainte de-a în-

ționile se vor întruni în Budapesta. Ministrul de externe, contele Berchtold, va face importante declarațiuni asupra planurilor monarhiei în Balcani.

Dictatura militară în Croația. Ziarele din capitală, cari ni-au venit astăzi confirmă știrea ce am primit-o aseară despre intențiunea cercurilor conducătoare din Viena de a introduce în Croația dictatura militară. Ziarele guvernamentale, cu toată afirmația lor că știrea e prematură, recunosc totuși că în consiliile de miniștri ținute acum în urmă a venit vorba de stăruile din Croația și s'a propus chiar o remediare a lor printr'o măsură radicală, care nu poate fi decât: un guvern militar în frunte cu un general din armata comună. Peste vre-o câteva zile ne vom putea convinge, ce e adevărat din știrea de mai sus.

O str gătoare încălcare a învățământului românesc

Școala elementară românească confesională din Băișoara suspendată de pretorele Ferenczi.

A r a d, 18 Octomvrie.

Călăii administrativi ai regimului ungar și-au reînceput activitatea de prigonitori și distrugători ai ori cărei civilizații, acum cu prilejul deschiderii școlaelor noastre populare, pentru cari de atâta amar de vreme bieții Români dela sate înăbușind glasul altor dureri jertfesc până și ultimul ban ca să le facă largi, luminoase și cât se poate mai corăspunzătoare învățământului românesc atât de trudnic și anevoios. Anevoios pentru învățătorii noștri, cari ori câte sforțări uriașe ar face pentru de a-și îndeplini misiunea, cea mai grea ce le e dată, prin mijloacele cari duc la ținta înaltă — se izbesc de literile programului de învățământ impus de guvern, care le mărginește activitatea la un mehanism sec, distrugător pentru mintea crudă și sufletul plăpând al copiilașilor. Dacă colinzi satele românești vei vedea că cele mai impunătoare clădiri sunt școlaele. O dovadă de conștiința trează a Românilui, de prețul ce pune el pe lumina cărții. Ei, dar ce vrea neamul ăsta al Românilor cu școlile, ce trebuință are de ele, cum de îndrăznește să-și ridice capul din noroiul pre-

destinațiunei sale de neam iobag, întunecat ca iadul, bun de jaf și de gârbovit sub poveri?

Prost neam! Nu știe el că e o primejdie să cugete în limba sa? Cum de atâtea veacuri nu ne-a primit limba noastră isteată, melodioasă, plină de suflul civilizației celei mai ridicate? Vedem noi bine că el nu e în clar cu idealurile „statului maghiar” exprimate prin „instituțiunile” sale, deci întâi să-i luăm mijlocul ăsta maiv de a îndrăzni să-și deschidă ochii spre cerul plin cu razele îndemnătoare spre libertate ale Soarelui. Doar e destinat muncii pământului răbduriu destul pentru ei!

Iată o judecată de solgăbirău îmbibat cu idei moderne, care ar fi în stare să-ți spună că jumătate lume e o mare de ungurime! Deci ca ori ce om cu concepții moderne e un binevoitor al „păcii”, recunoaște sămânța roditoare a păcii între supuși, căci numai în pace se stabilesc rosturile adânci ale unității unui neam, după clocirea înceată numai va apărea nou făt, bunăoară — fie zis între noi — fătul maghiarizării: unгурul curat!

Un pretore cu astfel de concepții mature moderne e: **Ferenczi Jenő** — notați-l bine ca să-l puteți cunoaște din rîndurile de mai la vale.

De unde însă am putut noi cunoaște avansatele concepții?

Istoricul e acesta: Români din Băișoara (al cărei nume până deunăzi ungurește a fost — traducere ad litteram — Kisbánya, iar deunăzi botezat conform cerințelor culturale actuale ungurești: Járabánya), acești Români au zidit o școală mai anii trecuți din puterile lor proprii. Inspectorul se vede că nu a fost îndestulit cu clădirea căci nu corespondea învățământului modern. Ei, bine, Băișoreni au pus din nou umăr la umăr și au clădit una „corespunzătoare”, acum în toamnă puteau să o deschidă, dar înțelegătorul pretore a trimis notarului din Băișoara următorul act:

Szám: 2893—1912. közig.

Körjegyző urnak

Járabánya.

A járabányai gör. kath. hitközség az épített iskolájára a lakhatási engedélyt még nem kapta meg, tehát ott a tanítás tilos, azt ellenőrizze.

Hallomás szerint az állami iskola elleni izgatás egyik alapját az képezi, hogy az iskolajukra már költekettek. — A béke kedvéért hajlandó vagyok tárgyalásba bocsátkozni, hogy az egyházközségnek ezen költsége valami uton kárpótoltassék, természetesen első feltétel az, hogy a felekezet az iskola fenntartásának gondolatáról lemondjanak.

Még csak azt jegyzem meg, hogy ha látom a közönség indokolatlan államellenes magatartásának további fennállásának, úgy a közönség lakóival szemben semmivel sem leszek elnézősél, mert kik a magyar állam és annak intézményei ellen állást foglalnak, nem érdemelnek kiméleletet.

Alsójár, 1912. október hó 8.-án.

Ferenczi Jenő s. k.
főszolgabíró.

A másolat hitelül

Járabánya, 1912. október 10.-én.

Szabó s. k.,
jegyző.

In traducere românească:

No. 2893—912 adm.

Dlul notar cercual

în Băișoara.

Comuna bisericească gr.-cat. din Băișoara n'a primit încă concesiunea pentru deschiderea noului edificiu școlar, iar instrucția fiind aici oprită, să controlezi decii aceasia.

Se vorbește că unul din motivele agitației împotriva școlaeli de stat este și acela, că oamenii au cheltuit mult pentru școala lor. De dragul păcii (?) aș fi aplicat să încep tratative pentru ca această cheltuială a comunei bisericești să se restituie într'un fel oarecare; firește însă că prima condiție ar fi ca confesiunea să renunțe la gândul menținerii școlii.

Mai adaug că dacă voi observa și pe mai departe o atitudine antipatriotică nelegitimată din partea comunei, nu voi fi cruțător nici față de populația comunei, deoarece cei ce iau poziție împotriva statului maghiar și împotriva instituțiilor lui, nu merită cruțare.

Ferenczi Jenő m. p. prim pretor.

Pentru autenticitatea copiei:

Băișoara, 10 Octomvrie 1912.

Szabo m. p. notar.

chide ochii, îl poftiră pe Dinu la împăcare, să nu treacă pe ceia lume ca dușmani.

Însă Dinu Daina nu le-a călcat pragul nici acum. Tot astfel, dela cununie, n'a mai trecut nici pragul bisericii.

— N'am vreme”, spunea răstit nevastei de câte ori aceasta cerca, desnădăjduită, să-l mai încreștineze.

Pe hotar, prin păduri, pândind mereu, se simțea la largul lui. Putea să vândă, să taie stejării cei bătrâni; nimeni n'or fi cutezat să-l ia la întrebări. Dar el, cât a trăit, de avutul altuia nu s'a atins. Dreptatea era parcă Dumnezeu la care se închina el. Zădarnic îi spunea uneori primarul:

— Mai lasă-i și dracului pe sărintoci, Dine; lasă-i să mai ducă vr'o uscătură, altfel degeră. Un burete, o ciupercă, niște urechiusi, — nu sărăcește satul!

Dinu îl privea cu ciudă și-i spunea:

Dumneata ai o slujbă, eu am alta. Mie, dumneata să-mi dai pace.

Patruzeci de ani purtă paza hotarelor s'a pădurilor. Dela o vreme nu mai avea ce să păzească: nimeni nu mai cuteza să facă vre-o pagubă. Generația ce se ridicase știa de mici copii de Dinu Daina, și oamenii se făcuseră de omenie cum nu erau în toată vecinătatea. Dinu, când văzu că nu mai dă nici un hoț, ne mai având asupra cui să-și descarce veșnica lui mânie, se mulțumi de slujbă și rămase acasă. La

o săptămână însă se bolnăvi de moarte. Lelea Măriuța veni în grabă la popa.

— De-acum cred că ne ușurează Dumnezeu, părinte. Să vii să-l împaci cu Dumnezeu”. În ochii ei clipea o lumină bună. Se vedea că se bucură din tot sufletul că moare Dinu.

— Nu-i bine să dorești moartea păcătoșului, ci să se întoarcă și să fie viu”, zise popa.

— Of, părinte, of! Ba moartea, asta i-o doresc. I-o doresc din toată inima, zise bătrâna clipind bucuroasă din ochi. Dumnezeu știe ce face, adau se apoi, că dumneavoastră ce știți și satul ce știe? Da' eu? Bine că-l adună Cel de sus.

— Și de unde știi dumneata așa de bine că-l adună? Cine cunoaște gândul lui Dumnezeu? Oamenii se îmbolnăvesc și se însănătoșează iar după voia celui Atotputernic.

— Ba ăsta acum odată nu se mai școală. Să-l vezi, păgânul! să-l vezi, dușmanul oamenilor! Că blastămă cerul și pământul! Il doare tot trupul și se izbește cu pumnii să nu-l mai doară. Se uită prin casă și blastămă durerea.

Nu se poate împăca cu gândul morții. Am venit și după d-ta fără să-i spui o vorbă. Doamne iartă-mă, da-mi vine să cred că n el s'a sălășluit, cât a trăit, diavolul. Niciodată n'a vrut să audă de biserică și de popă. Doamne ferește de canonul vieții mele și pe puii de năpărcă!

Lacrimi începură să i se prelingă pe sbârciturile feții din ochii șterși.

— I-am spus să-i chem frații și copiii să se împace! Vai de mine! Sunt sfinți în cer câți a pomenit? E păgân, părinte, trebuie să fie neam de Turc. De mult m'am tot gândit eu la asta.

— Dumneata spui prostii, zise popa; cum să fie păgân dacă-i botezat, cum să fie Turc? Dar a fost un om cu sufletul închis”.

El își luă cartea și porni cu lelea Măriuța, care-și țara prin praful drumului cizemele grele, în urma părintelui.

— Pe sfinția ta cine te-a chemat? întrebă Dinu Daina cu ochii fioroși pe părintele. Dumneata să vii după ce voiu fi murit. Slujba dumitale e să mă îngropi. Dar cred că-i mai aștepta puțin”, rînji el batjocoritor.

Popa începu să-i spună de legile bisericii, de porunci, de iad, de judecată.

— Olio, cum îmi vine să sar din patul ăsta să-ți arăt ușa, zise Dinu. Acestea ce-mi spui sunt toate povești. Eu știu atât: că va trebui să mor odată, dar nu acum. Pe Dumnezeu îl știu și eu mai bine ca sfinția ta. Of! gemu el, să mă lași, cu dumneata n'am eu nimic.

— N'ai cu mine, omule, dar ai cu Dumnezeu, oftă desnădăjduit popa.

— Ți-am spus că pe Dumnezeu îl știu eu. Nu samără cu sfinția ta, nici cu mine. Dumnezeu e un mare răzbuțător al tuturor nedreptăților.

Agitația de care vorbește pretorele e faptul că Băișoreni nu s'au înduplecat să-și dea copii, la școala de stat din acea comună, care e cercetată de câțiva pui de jidănași numai, deși numără dela naștere câțiva ani. Bravii Băișoreni și-au trimis copii la școlile confessionale din satele vecine. Acesta a fost mijlocul lor de răzbunare. Și-așa școala lor nouă stă cu ușile încuiate pe motiv că nu-i sănătoasă.

Cât despre sănătatea școlii îi bate ori cui la ochi condiția împăcării!, anume prima și principala condiție e: „confesiunea să renunțe la gândul menținerii școlii”. Și dacă renunță confesiunea atunci: sănătatea școlii e întreagă, acolo în zidurile nouă așa cum stă azi pe motiv de nesănătate.

Și nu-i de-ajuns!

Dacă populația continuă cu atitudinea sa ostilă patriotismului lui Ferenczi — atunci? atunci va infiltra patriotismul cu sulița! Ca la anul 1215 după Hristos pe vremea închiziției.

Precum vedem, respectivul pretore nu-i decât o metamorfozare a lui Torquemada, care a răsărit pe pământul fericitei Ungarii în mii de odrasle, toți șovinistii patrioți cari lupă până și cu sulița în numele c u l t u r i i!

Condamnăm metodele medievale de a vârî idei în capul oamenilor într'o vreme ca aceasta a timpului nostru când circulă pe întreaga față pământului concepții avansate despre viața popoarelor, despre organismul lor propriu, cari concepții se vede numai aici nu prind, în capetele șoviniste.

Imbărbătăm pe bravii noștri țărani și pe inimoșii fruntași de a lucra energic pentru răspândirea luminei prin cărți, a cărei necesitate se simte adânc la poporul nostru dornic de învățătură, plin de simțiri umanitare și înzestrat cu calități superioare de inteligență, pe cari între alte împrejurări și le vor putea cultiva în toată intențitatea lor.

Atragem de altfel atențiunea deputaților noștri asupra acestui caz!

Arhieriei noastre.

Primum următoarele:

Domnule Redactor,

În Nr. 215 al ziarului Dvoastră ați publicat un articol despre problemele congresului național-bisericesc, întrunit tocmai acum aici în Sibiu. În acest articol Dvoastră faceți și o revizuire scurtă asupra activității acestor întruniri bisericesti dela Șaguna încoace și caracterizați și starea de astăzi a bisericii ortodoxe române din Ungaria, care, după părerea Dvoastră, nu e destul de mulțumitoare.

Nu voi intra în discuția tuturor punctelor din acest articol, căci aceasta ar depăși cadrele unui articol — deși recunosc că ar fi de datoria fiecăruia să ia cuvântul privitor la acuzația pe care i-o aduceți bisericii, că n'a dus o luptă sistematică cu guvernul țării pentru conservarea caracterului școlii confessionale, că nu admite înființarea de reuniuni preoțești, că n'a înființat școli agronomice și de meserii etc. etc. De astădată vreau să reflectez numai la o acuzație gravă pe care o aduceți bisericii ortodoxe și reprezentanților acesteia: arhieriei și congresului național-bisericesc.

Dvoastră gândindu-vă la situația de astăzi a bisericii, aveți anumite dureri, pe cari le au toți oamenii cari se gândesc la această biserică, dar Dvoastră greșiți când căutați să stabiliți răspunderea pentru aceste stări. Dacă comparăm stările acestea cu starea ideală, de sigur că avem grave motive de a fi nemulțumiți, dar aceasta nu e totdeauna o comparație justă. Noi trebuie să ne comparăm cu ce am fost în trecut și cu împrejurările date în cari trăim. Dacă vom judeca astfel, nu vom cădea în pesimismul acela, în care ați căzut Dvoastră. Pesimismul acesta vă duce la învinuiri nedrepte cari pot face mult sânge rău și cari, în loc să îndrepte lucrurile, mai mult le strică. Iată d. e. Dvoastră scriați că una din cauzele decăderii noastre bisericesti e că „dela moartea marelui Andrei până în ziua de astăzi cărțile episcopesti în metropolia restituită niciodată n'au fost purtate de individualități remarcabile prin vrednicii, cari trebuie să se ceară dela conducătorii aleși ai unui neam”. Acuzația aceasta e atât de grea și de nedreaptă, încât cineva trebuie să se geneze a o aduce în fața lumii într'o astfel de formă. Vă rog, când dela Șaguna încoace, am fi avut vr'un om mai vrednic de a purta cărja episcopescă, iar noi nu l'am fi ales pentru această demnitate? Biserica noastră se poate mângăia, că totdeauna a ales la cărma ei pe cei mai buni fii ai ei, dar Dvoastră știți bine că, în anumite cazuri, guvernul țării ni-a făcut în mod volnic greutăți, nebăgând în seamă votul congreselor și al sinoadelor

electorale! Între astfel de împrejurări, când eparhiile noastre au făcut cele mai bune alegeri *posibile*, are rost să se vorbească așa cum o faceți Dvoastră? Slavă Domnului, că arhieriei noastre, cari au cea mai critică poziție în viața publică — căci sunt siliți să fie neconțenți echilibrul între două puteri opuse — și dacă n'au putut face tot ce ar fi trebuit și aceea ce ar fi dorit, au făcut pentru biserică tot ceea ce li-a stat în putere și dacă e să fim nemulțumiți cu ceva, apoi, trebuie să fim nemulțumiți cu aceia, cari îi împiedecă de a face și mai mult decât fac.

Dvoastră le mai aduceți arhieriei încă o acuzație gravă, care taie și în cinstea lor personală și în demnitatea bisericii noastre. Dvoastră afirmați că „din partea arhieriei se împiedecă sau nu se promovează în destul creșterea unei surescenențe pentru scaunele vlădicești”. Dacă ceea ce afirmați Dvoastră ar fi adevărat, ar constitui o adevărată crimă din partea arhieriei noastre. Dar unde aveți Dvoastră vr'o *dovadă* prin care ați putea ilustra această gravă acuzație? Când și unde a fost împiedecat cineva de a-și face drumul spre vre-un scaun episcopesc, și unde avem vre-un bun candidat de episcopie care, din vina arhieriei sau din a bisericii, să nu fi ajuns acolo de unde ar fi putut cârmui cu înțelepciune și mai mare biserică? Unde sunt acele mari talente cari au trebuit să rămână în umbră din astfel de cauze? În biserică noastră nu cunoaștem nici cazuri de acelea, ca în biserică unită, unde un I. M. Moldovan și un Augustin Bunea n'au putut ajunge în scaune episcopesti din cauze neatârnatore de frații lor. Dar din motivul că aceștia n'au putut ajunge episcopi sau mitropoliți, ei, grație talentului și puterii lor de muncă, n'au fost lipsiți nici în viața națională nici în cea biserică de cea importantă mare prin care au făcut atât de mult bine și bisericii lor și neamului lor. Nu scaunele arhieriei dau măsura valorii unui om, ci valoarea omului împurmută strălucirea scaunului arhieresc. Au n'a însemnat un Moldovan sau un Bunea, și fără de a fi episcopi, de o mie de ori mai mult, decât un nenorocit de episcop ca Szabó dela Gherla? Chiar dacă ar fi adevărat ceea ce afirmați Dvoastră, adică, că anumiți indivizi au fost împiedecați a ajunge episcopi, — nici atunci aceasta n'ar fi o nenorocire tocmai așa de mare, căci, dacă am fi avut pe teren bisericesc *mulți* oameni mari, ei ar fi putut fi folositori în foarte mare măsură și fără de a fi ajuns episcopi. Acuzația nu-i poate privi pe arhierie, ci ea poate privi întreaga biserică, la urma urmelor.

Căci să ne dăm numai seama puțin, și să vedem cum se recrutează clerul înalt al altor biserică. În biserică rom.-cat. în cele mai multe cazuri episcopii sunt din aristocrația națiunii;

— Chiar pentru asta, dumneata...

— Ce, eu?" Și Dinu se ridică într'un cot privindu-l cu dușmănie.

Preotul ieși îndată și tot drumul până acasă se gândi că nu toți cei botezați sunt și creștini.

După ce se luptă înfiorator cu moartea, pe care cerca mereu s'o alunge, Dinu Daina muri peste trei zile. Cu tot fumul de tămâie, cu toată apa sfințită din casă, lelea Măriuța nu-l putu liniști. Dinu blăstămă până'n clipa cea din urmă.

Când, după zvârcolirea cea din urmă, se întinse și întepeni, un larg zîmbet de satisfacție se așeză pe fața bătrânei. Se lăsă în genunchi și spuse o rugăciune de mulțumită. Sfârși cu vorbele: „Mulțămescu-ți fie, Doamne, că m'ai izbăvit de dușman”. Iși face trei cruci, încuie ușa și ieși pe uliță. I se părea că satul întreg privește la ea ca la o izbăvitoare. Zimbea tuturor, și umbla mai repede decât de obicei.

Frații, copiii, ceilalți oameni din sat în fața morții uită toate dușmăniile. Veneau la mortul ce sta întins în sicriu cu fața aspră, încrunțată, privind pe sub o pleopă cu albul turbure, ziceau un „Dumnezeu să-l ierte”. Unii din frați lacrimă.

Văduva însă trecea pe uliți, prin casă, cu aceiași privire în care licărea un fel de bună-tate. Tîrguia pentru mort, pentru pomană, fără cel mai mic semn de înduioșare. Era foarte

mulțumită și nu cerea să rupă din prețuri. Oricine ar fi văzut-o n'ar fi bănuț că are un mort la casă.

În sat era datina să-i plângă mult pe cei adormiți. Când se ridica o femeie dela căpătâiul mortului, se apropia alta și numai decât îi izvorau lacrimile din ochi și bocetul din gură. Erau jăliți și cei care, știa toată lumea, nu lăsau nici un regret în urma lor. Când se pune capatul pe sicriu, când acesta se lăsa pe funii în groapă, neamurile mai apropiate trebuiau să se împotrivescă, să tipe, să pară că vreau să fie îngropate deodată cu mortul. Lângă groapă, dacă-și uita careva că trebuie să se prindă de sicriu să nu-l lase, după molitva de deslegare a popii, erau totdeauna femeii care să împingă dela spate pe rudeni.

Lelea Măriuța stătu însă cu ochii uscați cât ținu prohodul. La pusul capacului ea-și făcu loc printre oameni și intră în casă; aduse lumânări și le împărți pe la săraci.

— Unele femei îi făceau semne altele o trăgeau de mânecă și-i șopteau ceva la ureche, dar văduva umbla nepăsătoare mai departe împărțind luminile albe între seraci.

Când ridicară sicriul, în marginea gropii, să-l coboare pe funii, zădarnic o împinseră două femei pe la spate, două bătrâne. Măriuța privea, dreaptă acum, cu nețărmită satisfacție, cum se cobora Dinu în pământ, închis în

casa lui de scânduri. Și cea dintâi se plecă și aruncă bulgărul de pământ, oftând ușurată.

După pomană, rămasă singură cu copiii, începu să se sfătuească, vorbind cu toții tare, veseli, cași când ar fi scăpat din legăturile multe ce-o chinură îndelungat.

— De-acum ai să te odihnești și dumneata, mamă, zise cel mai mare, om căsătorit și el.

— Olo, c'a fi și vremea!" zise bătrâna oftând.

Dar trecu mai bine de-un an până ce văduva să aibă odihnă. O viață de groază își puse toate pecetea pe sufletul ei, și văduva sărea speriată din somn, și nu se liniștea decât după, aprinzând lumânarea, căuta pe sub pat, prin toate ungherele.

Trecu mai bine de un an până să se liniștească; multe slujbe-i făcuse popa pentru pacea casei, pentru depărtarea duhului.

— Să-l țină Dumnezeu pe părintele", spune oricui bătrâna decâteori vine vorba de Dinu Daina; „să-l țină Dumnezeu, că cu sfințele slujbe l-a alungat pe dușmanul, ș'acum am hodină”.

(„Viața Românească”).

I. Agârbiceanu.

adecă ei sunt prinți, conți și baroni. La noi? Toți arhierii noștri de azi sunt din țărâtime. Câți aristocrați de ai noștri, dintre aceia cari critică atât de ușor și atât de grav biserica și pe oamenii ei, și-au dat băieții la teologie în scopul de a face din ei preoți sau vlădici măcar? Să mi se arate un singur avocat, un singur inginer, un singur preot, un singur mare proprietar care, pe această cale să fi încercat a aduce bisericii și poporului cel mai mare bine. Dacă *acesta* este interesul intelectualilor noștri față de biserică, de unde dreptul lor de a o critica atât de aspru?

Asta înseamnă foarte mult cu acuzația pe care ne-o aduc Ungurii că suntem un popor înnapoiat, căta vreme totdeauna, în trecut ca și astăzi, ei ne-au ținut, cu forța, în întunec.

Dar se va zice: între astfel de împrejurări conducerea bisericească totuși trebuie să facă tot posibilul pentru reducerea răului. Vă putem liniști că ea a și făcut ce a putut. Iată d. e. în arhidieceză se dau de vr'o 50 de ani încoace an de an câte 6 stipendii de câte 1000 cor. pentru absolvenții de teologie cari fac studii superioare și din cari ar fi să se aleagă cu timpul și candidații la vlădicie. A cui poate fi vina, că din stipendiștii aceștia n'au ieșit tot vlădici și că nu s'au aplicat cu toții spre viața călugărească? Poate că pricina trebuie căutată mai adânc de cum o căutați Dvoastră. E oare slujba de episcop o slujbă tocmai așa de invidiat? Nu cred, dimpotrivă cred că avem zeci de avocați, de medici, de ingineri etc, cari n'ar schimba cu un episcop de al nostru aproape în nici o privință. Arhierii noștri au și astăzi, când trebuie să fie în ori ce privință cei dintâi cari jertfesc și îndeamnă pe alții la jertfă, același salar ca și acum 50 de ani, în vreme ce episcopii altor confesiuni au venituri fabuloase. Cred că sunt sute de intelectuali români, cari, pe lângă că au în toate privințele, o situație liberă, au venituri cu mult mai mari și îndatoriri cu mult mai mici decât arhierii. Aceasta în ce privește partea materială. Dar și altcum, ce poziție de invidiat are un episcop de al nostru? Inima lui îl îndeamnă să tie cu toată lăria la poporul și la biserica lui, — pe de altă parte însă toate guvernele țării le pun stavile peste stavile cerându-le în diferite forme să și jertfescă convingerile și să ia atitudini puțin corespunzătoare convingerilor lor. E plăcută oare o astfel de situație și îndeamnă ea pe cineva să rivnească spre ea? Și mai departe, slujba aceasta e atât de grea, încât cere o muncă mai intensivă decât ori care altă slujbă din viața noastră națională și bisericească. Atâtea mizerii, atâtea lupte cu ai tăi, cari te critică pe nedrept în loc să-ți ajute, și cu alții cari vor să te desființeze — sunt tot lucruri cari nu atrag, ci mai curînd țin departe. Dela un episcop azi se cere să facă *totul*, căci dacă nu — e răstignit la gazetă și cutare fruntaș român, care respinge cu indignare chitanțe de câteva zeci de coroane pentru „Fondul cultural” nu găsește pentru episcopii clerului său alt epitet decât acela de „bizantini”. În nici o altă biserică din câte cunoaștem poziția de episcop nu e așa de expusă ca la noi critice, adesea răutăcioase și degradatoare și pentru biserică, ca instituție. Uitați-vă la romano-catolici, la protestanți, și chiar și la frații greco-catolici și veți vedea că lucrurile acolo sub acest raport stau altfel.

Am ținut, Dle Redactor, să rectific o parte a celor publicate de Dvoastră și aceasta nu în scopul de a lua sub scut pe arhierii noștri, ci în scopul de a combate o greșală, care dacă s'ar generaliza, n'ar aduce decât stricăciune vieții noastre. Episcopii noștri, cari sunt cei mai buni cu putință între împrejurările actuale, nu trebuie criticați în public, ci ajutați ca, ceea ce azi nu e destul de bine, prin munca tuturor să ajungă la înflorire. Altfel, dacă vom scrie numai la gazetă lucruri slabe despre ei, ei tot nu vor putea face mai mult, dispunând tot numai de aceleași puteri, ci vor face poatecă mai puțin, văzând că de pornită e lumea în contra lor.

Primiți, Vă rog Dle Redactor asigurarea stimei mele.

Sibiu, în 4/17 Octomvrie 1912.

Un cleric ortodox.

Am publicat scrisoarea aceasta, după articolul nostru din chestiune era dictat de-o

convingere de sigur mai sinceră decât convingerea cu care s'au scris rîndurile de mai sus. Autorul articolului nostru împetricinat e un teinic cunoscător al vieții noastre bisericești și n'are altă vină decât tocmai sinceritatea convingerilor. Admitem, firește, că „clericul ortodox” care s'a angajat să ne combată aruncând vâlul dsale trandafiriu asupra realității, crede să facă un bun serviciu, nu admitem însă, că o clară imagine a realității ar putea să aducă stricăciune vieții noastre publice, căta vreme se spune numai adevărul, care singur poate să lumineze în viața publică a ori căruia neam sănătos.

De altfel constatăm cu mulțumire, că adevărul n'a înspăimântat de data asta opinia noastră publică, ci dimpotrivă a întâmpinat o aprobare mai largă de cum ne așteptam.

Vom reveni, dacă trebuie.

Dela congresul național.

Sibiu, 16 Octomvrie.

Ședința a doua.

S'a ținut Marti, în 2/15 Octomvrie, în sala casei comitatense. President I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Mețianu, notar de ședință Dr. Cornel Cornean.

Notarul Lazar Triteanu ceteste procesul verbal al ședinței de deschidere. Se primește.

Urmează verificarea deputaților congresuali. În numele secțiunii prime, compusă din deputații din arhidieceză, raportează domnul I. A. de Preda, cuncă dintre mandatele deputaților congresuali ai diecezei Aradului cinci nu s'au aflat în regulă. Propune trecerea acestora la comisiunea verificătoare, iar celelalte să fie verificate.

Congresul decide în acest inteles.

În numele secțiunii a doua, compusă din deputații aleși în dieceza Aradului, raportează dl Dr. Nestor Opreanu, că din mandatele deputaților aleși în dieceza Caransebeșului șapte sunt parte protestate, parte neprotestate, deci cu excepția acestora, — cari au să treacă la comisiunea verificătoare, — propune verificarea celorlalte.

Congresul primește.

În urmă, în numele secțiunii a treia, compusă din deputații aleși în dieceza Caransebeșului, raportează dl Dr. G. Dobrin, că în arhidieceză trei mandate nu sunt în regulă, celelalte pot fi verificate.

Congresul le verifică, iar celelalte trei trec la comisiunea verificătoare.

Se constată, că sunt 75 de deputați verificați, iar 15 alegeri se predau comisiunii de verificare.

Deputatul P. Cosma propune alegerea unei comisiuni de trei, pentru compunerea listei comisiunilor. Se primește și se aleg în comisiune: P. C. Sa Arhimandritul Filaret Musta și mirenii P. Cosma și Dr. Nic. Oncu. Ședința se suspendă.

După redeschidere dl P. Cosma propune în numele comisiunii și congresul alege:

Biroul congresului: Mateiu Voileanu, Mihail Lucaș și Augustin Ghilezan din cler, iar mirenii Dr. G. Proca, Dr. Ioan Pap, Dr. Teodor Burdan, Dr. Gheorghe Adam, Dr. Alex. Morariu și Dr. Cornel Cornean.

În comisiunea verificătoare: Andreiu Ghidiu, Dr. Ioan Șenchea și Dr. Gheorghe Popa.

În comisiunea organizatoare: Dr. Ilarion Pușcariu, Augustin Hamsea, Filaret Musta, Arhimandriți, și mirenii P. Cosma, Vasile Almășan, Dr. Nic. Oncu, Antoniu de Mocsony, Dr. Gheorghe Dobrin și Petru Zepeneag.

În comisiunea bisericească: Vasile Mangra, Arhimandrit, Dr. Eusebiu R. Roșca, Dr. Iosif T. Badescu, Protosinceli, și mirenii Dr. Iancu Mețian, Ioan A. de Preda, Petru Ionaș, Dr. Nestor Oprean, Dr. St. Petroviciu, Dr. Ioan Nedelcu.

În comisiunea școlară: Roman R. Ciorogariu, Protosincel, Lazar Triteanu, Dr. Gheorghe Popoviciu din cler, și mirenii Virgil Onițiu, Dr.

Aurel Vlad, Vasile Goldiș, Emanuil Ungureanu, Dr. Valeriu Branisce și Patriciu Dragalina.

În comisiunea epitropească: Din cler Nicolae Ivan, Nicolae Roxin, Sebastian Olariu, și mirenii Dr. Nicolae Vccerdeca, Dr. Ales. Marta, Aurel Petroviciu, Titu Hațeg, Dr. G. Gârda și Nicolae Garoiu.

În comisiunea petiționară: Ioan Pepa, Gregoriu Pletosu și Gherasim Sârbu din cler, și mirenii Dr. Vasile Preda, Dr. Vas. Pahone, Dr. Nicolae Regman, Iosif Tărău, G. Breban și Const. Pepa.

În comisiunea Gozdu: Vasile Dămian, Aurel Pap, Andreiu Ghidiu din cler, și mirenii Oct. Goga, Dr. Ioan Marghita, Antoniu de Mocsony, Sava Raicu, Dr. Petru Corneanu și Excelența Sa Nicolae Cena.

Înaltul presidiu numește notar general al congresului pe dl Mateiu Voileanu.

Se cetesc rugările pentru concediu și congresul acordă concediu cerut deputaților: Paul Rotariu, Baron Geza de Duca, Gheorghe Serb, Titu Hațeg, Gheorghe Breban, Desideriu Tempeleanu, Dr. A. Novacu, I. M. Roșiu, Sava Raicu și Dr. Iosif Gall.

Petițiunile intrate la congres se predau comisiunii petiționare, iar rapoartele consistorului mitropolitan se împart între diferitele comisiuni.

Ședința proximă se anunță pe Mercuri d. a. la orele 4. Ședința se închide la orele 12 din zi.

Tel. Rom.

Războiul din Balcani și atitudinea României.

(Urmare.)

III.

De aci rezultă că preponderanța numerică a Turciei e departe de a fi atât de covârșitoare, cum se crede.

E adevărat, că din punctul de vedere calitativ armata turcă e superioară, mai su seamă, celei sârbe sau grecești; apoi ea se prezintă ca o singură masă, pe când oștirile statelor creștine sunt împrăștiate și ar putea fi învinse pe rând.

În schimb sunt și serioase avantaje în favoarea adversarilor: Turcii sunt siliți să ducă lupta în mijlocul unor populațiuni ostile din însuș imperiul; în al doilea rând, mobilizarea armatei lor cere foarte mult timp, și grosul ei trebuie să fie adus din Asia, pe când organizația bulgară e în această privință, putem spune, ideală. Toată armata Bulgariei poate fi aruncată în luptă în puține zile după declarația războiului, încât în prima fază a războiului Bulgaria, singură, ar putea avea oarecare avantaj al numărului. Astfel, se poate pune întrebarea: va ști Bulgaria să profite de acest avantaj spre a neutraliza creșterea succesivă a forțelor turcești, sau va putea Turcia să evite o bătălie decisivă până la concentrarea tuturor forțelor sale? Dar până atunci mobilizarea oștirilor Serbiei și ale Greciei nu va compensa avantajul căpătat?

Cine va putea sconta, în asemenea condițiuni, cu siguranță, rezultatul ciocnirii? Să nu scăpăm din vedere că armata de care va dispune Turcia sau adversarii ei va fi mai mare decât a fost la „grande armée” cu care Napoleon a năvălit acum o sută de ani în Rusia, că în acest războiu se vor încăera mase de oameni mai mari decât în bătăliile cele mai celebre ale istoriei europene, decât la Austerlitz, la Moscova sau Waterloo, decât la Magenta și la Solferino, decât la Weerth sau chiar la Sedan....

Și lupta va fi dată în condițiuni necunoscute în războaiele anterioare. Cine dar poate calcula avatajul ce poate da unuia din părțile beligerante un singur general, care va ști să utilizeze mai bine toate resursele tehnice? Nici odată, poate, un geniu militar nu a avut un câmp mai vast de aplicare.

Prezentându-se astfel acest „conflict local”, sub aspectul unui războiu mare și sângeros, în care se vor ciocni peste un milion de combatanți, cu peste două mii de guri de foc, e ridiculă prezumpțiunea că rezultatele lui se vor

putea canaliza după metoda din 1885 sau 1897.

Rezultatele obținute — oricare ar fi ele — în urma unui astfel de războiu, vor produce prin sine însăși o schimbare în raportul real de putere, încât o simplă amenințare platonice din partea Marilor Puteri nu le va putea anihila.

Și va putea, în orice caz, o astfel de intervenție, după războiu, să aibă loc în asemenea împrejurări?

Dar spre a răspunde la această întrebare nu mai putem rămâne în limitele problemei balcanice locale.

*

De chestiunea Orientului este legată lupta seculară, nu între două mari puteri europene numai, ci între două sisteme, între două concepții de viață, între două idealuri. Dacă astăzi apar, campioni de prima linie, în lupta aceasta, pe deoparte Monarhia Habsburgică, iar pe de altă parte imperiul Țarilor, ea însăși în realitate ni se prezintă numai ca faza modernă a procesului de mai multe ori milenar, ale cărui episoade tragice au fost în decursul vremurilor victoria dela Marathon și căderea Țarigradului sub puterea Turcilor.

Astăzi, această luptă e colorată de groaznică problemă slavă, în sensul larg al cuvântului, — nu e decât o față a acestei probleme.

Dacă aruncăm ochii asupra unei hărți etnografice, ușor constatăm că masa lumii slave, de aproape 140 de milioane, este astăzi împărțită în trei corpuri distincte. Peste o sută de milioane sunt îngrămădite în marele imperiu de nord, mai bine de douăzeci de milioane intră în amalgamul habsburgic, și peste zece milioane sunt împărțite între diferitele state și provincii ale Peninsulei Balcanice.

Chiar dacă vom detașa cele zece milioane de Polonezi din Polonia rusească, care formează mai curând greutatea moartă în sânul Imperiului și gravitează mai mult spre Apus, încă aproape 70% din rasa slavă se află sub sceptrul „Țarului alb”.

Dacă Slavii din Austro-Ungaria, în cursul veacurilor de dominație germano-maghiară, și-au însușit aspirațiile Apusului și astăzi se prezintă și ei ca un factor însemnat de prefecere a imperiului Habsburgic pe temeiurile de federalism, de respect pentru ideile marelui revoluții franceze, de libertate și autonomie națională — idei care formează atmosfera morală comună întregului Apus european și cimentează toate popoarele și statele civilizate într-o impulsivă irezistibilă a Istoriei universale spre progres și spre triumful idealului de justiție socială și internațională: Slavii din Rusia, dimpotrivă, se înfățișează ca realizmul neclintit, ca temelia reacțiunii mondiale, pe care vecinic o reprezintă în istorie politica Țarilor.

Astfel rivalitatea celor două imperii ne apare, în lumina acestui conflict ireductibil între forțele progresului din Apus și forțele reacțiunii din Orient, în adevăr, ca un moment al formidabilei drame mondiale, ca o fază modernă, cum am spus, a necontenitei lupte de atâtea ori milenare, între despotismul și stagnațiunea Orientului, pe deoparte, și dorul de viață și toate aspirațiile civilizației apusene pe de altă parte, — între Asia și Europa.

Dacă din procesul de descompunere a vechiului Imperiu Otoman, care se prelungește mai bine de un veac, nu s'a putut naște încă pentru toată raiua creștină din Balcani o așezare definitivă a vieții lor naționale, aceasta se datorește numai faptului că, printr'un fatal concurs de împrejurări, problema locală s'a încrustat într-o problemă mondială, izvorâtă din ciocnirea năprasnică a acestor mari curente ale istoriei universale.

(„Viața Rom.”)

C. Stere.

La guerre est morte; vive la guerre!

Turcia a început atacul. — Prima victorie turcească la frontiera sârbească. — Lupte sângeroase la frontierele bulgară și greacă. — Austro-Ungaria recunoaște anexiunea Tripolisului. — Intervenție franco-germană în Balcani.

Arad, 18 Octombrie.

Astăzi sau cel târziu mâne se va încheia definitiv pacea italo-turcă, așa numita pace dela Lausanne, prin care se sfârșește un război cu succes schimbăcios pentru ambii combatanți. Un război se încheie și altul mult mai sângeros începe. Pentru cel dintâi, care s'a desfășurat departe de continentul nostru, pe câmpiile nisipoase ale Africii, lumea a arătat puțin interes; cel de al doilea însă, care bântuie sub ochii noștri, în nemijlocita apropiere a granițelor noastre, este mult mai periculos și mai păgubitor nu numai intereselor noastre comerciale și politice ci și celor naționale, și de aceea și interesul ce i-l purtăm este deosebit de mare, căci atât în Sârbia, cât și în Bulgaria nordică și în Macedonia trucească trăiesc frați de ai noștri cari își vor jertfi viața pentru folosul străinilor.

Turcia, întărită în urma încheierii păcii dela Lausanne, întrebuintează față de statele aliate un limbaj cât se poate de desprețuitor, nevoind nici măcar să le declare război, căci nu ar merita așa o cinste! E foarte probabil însă că insulta aceasta s'o spele mai la urmă cu sângele supușilor săi și cu pierderea unor teritorii însemnate. Succesele necontenite ale Muntenegrenilor par a dovedi această ipoteză, dacă n'am ști pe de altă parte că armata turcească trimisă împotriva Muntenegrului e menită numai să facă față, căci cele mai bune trupe ale Turcului sunt întrebuintate împotriva Bulgariei și Sârbiei, deoarece după înfrângerea totală a acestora războiul cu Muntenegru este o simplă jucărie.

Turcia a început atacul împotriva acestor doi adversari mai puternici, căutând să treacă granița. Nici Greciei însă nu i-a declarat război formal; cine știe poate voiește s'o atragă în cursele sale și s'o despartă de ceilalți aliați? Cei trei regi din Bulgaria, din Sârbia și Muntenegru sunt în mijlocul oștirilor lor, acolo unde se va hotărî victoria sau înfrângerea armatelor lor. Țarul Ferdinand a deschis războiul sfânt, publicând mai întâi un manifest către poporul bulgar, în care amintește cu recunoștință de țarul „liberator” și uită să pomenească de sângele care l-au vărsat soldații români pe câmpiile Plevnei pentru Bulgari și pentru ceilalți creștini din Balcani. Amintirea acestei jertfe ar fi fost și un cuminte act diplomatic, iar dacă a uitat s'o facă, cu atât mai rău pentru cei nerecunoscători!

Trupele turcești încep atacul general.

Paris. Agenției Havas i se anunță din Constantinopol: Poarta a dat ordin comandanților supremi ai trupelor turcești să înceapă înaintarea spre frontierele Bulgariei și Serbiei. Ordinul acesta nu se referă și la Grecia.

Serbia a declarat războiu.

Belgrad. — Ieri după amiază guvernul a trimis consulului Nenadovici declararea de război în contra Turciei. Declararea războiului a fost notificată și marilor Puteri.

Un principe austriac în armata bulgară.

Viena. — Principele Ludvig Windischgrätz membru al senatului austriac, a obținut dela guvernul bulgar permisiunea de a lua parte în războiul contra Turciei. Principele Windischgrätz pleacă în curând la Sofia.

Presă franceză cere o intervenție franco-germană în Balcani.

Paris. — Mai multe ziare franceze, printre cari „Le Radical” plédează în favoarea unei intervenții franco-germane în Balcani. Ziarele acestea insistă asupra faptului că Franța și Germania sunt cele mai puțin interesate în Balcani și în consecință și cele mai puțin în stare să inspire bănuiele celorlalte mari Puteri.

Noui lupte la Ristovatz.

Londra. — Din Constantinopol se telegrafiază: În vilaetul Gornij, în Serbia, între Ristovatz și Vranja a avut loc o luptă sângeroasă între trupele sârbești și turce. Lupta continuă încă. Ambele părți au și până acum pierderi însemnate.

„Crucea roșie austriacă” la teatrul războiului.

Viena. — Alături a avut loc o ședință a comitetului diriguitor și al „Societății Crucea Roșie”. La această ședință s'a discutat cererea statelor balcanice de a trimite cât se poate mai repede material de pansamente pe teatrul războiului. Comitetul a hotărît să se conforme acestei cereri și a admis un ajutor de 150 mii coroane.

Patriarhii creștini amenință Poarta.

Constantinopol. — Se afirmă că s'a stabilit un acord între patriarhatul grecesc, cel armenesc și exarhatul bulgar în vederea unei acțiuni comune pe lângă Poartă contra înrolării creștinilor în vârstă dela 30—45 ani. Se zice că dacă Poarta va insista pentru înrolare, cei trei șefi bisericești se vor declara persecutați și vor închide toate bisericile.

Invingeri turcești.

Belgrad. — O telegramă particulară anunță, că ieri la Preporatz a avut loc o luptă crâncenă între albanezi și trupele sârbești. Sârbii au avut o pierdere de 10 morți și 40 răniți; albanezii au avut 200 morți, numărul răniților nu se cunoaște.

Isa Boljetinaț contra Serbiei?

Constantinopol. — Șeful albanez Isa Boljetinaț în fruntea unei trupe de albanezi a intrat pe teritoriul Serbiei.

Ofițeri germani luptând alături de Turci.

Constantinopol. — Ziarul „Sabah” află că ofițerii germani din serviciul Turciei au

MANDAT.

Aceia care cu prilejul cumpărării nou-tăților de toamnă și iarnă prezintă acest cupon, i-se va acorda 5% rabat din prețurile noastre solide fixate.

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta

se capătă la

nr. 139-140

Bulev. Andrassy nr. 20

— palatul Fischer Eliz —

Dantele, cordele, catifele, decoruri pentru haine, mă-tăsuri, ciorapi, mănuși și orice accesorii de croitorie

manifestat dorința de a părăsi serviciul lor din armată germană, spre a lua serviciu efectiv în armata turcă.

Protestul unui ziar oficial sârbesc contra atitudinii Europei.

Belgrad. — Un ziar oficial publică un prim articol despre măcelărirea creștinilor din Serbia-veche, protestând că Europa, cu toate acestea, apără integritatea Turciei și-și neglijează propriile datorii creștinești. Dacă Europa — spune menționatul ziar — are interese să apere și de aci înainte integritatea teritoriului turcesc, atunci aceste interese nu sunt nici loiale nici umane, întru cât nu folosesc nici creștinilor din Turcia, nici lumii civilizate.

Astfel de interese nu au însă dreptul să se impună ca norme politice în Balcani; de aceea popoarele balcanice au datoriat să lupte pentru libertatea proprie și a fraților lor, fără să țină seamă de orice jertfe și primejdii.

Lupte la frontiera bulgară.

Constantinopol. — Din sursă bine informată se anunță, că ostilitățile între bulgari și turci au început. Amănunte lipsesc, dar e incontestabil, că Turcia a început războiul atât în contra Serbiei, cât și în contra Bulgariei.

Spioni bulgari arestați.

Constantinopol. — Un ofițer bulgar și fostul farmacist al palatului Ildiz au fost arestați pe motiv de spionaj în favoarea Bulgariei. În Adrianopol au fost arestați 10 bulgari bănuți de spionaj.

Guvernul grec dă ordine în Creta.

Atena. — Agenția telegrafică grecească află că guvernul grec a adresat guvernului cretan o depeșă prin care i-a comunicat un extras din discursul ministrului președinte Venizelos privitor la Creta, adăugând că roagă guvernul cretan să mai continue să administreze insula, să pregătească alegerile legislative după legile grecești și mai ales, să îngrijească de menținerea ordinii și de ocrotirea mohamedanilor.

Lupte la frontiera greacă.

Atena. — Agenția Reuter anunță, că ostilitățile greco-turce au început ieri la amiază.

Constantinopol. O bandă de greci a atacat la Philates un transport de munițiuni și a răpit toate trăsurile.

Succesul flotei grecești.

Atena. — Un comunicat oficial al ministrului de războiu anunță, că două canoniere au reușit să intre în strâmtoarea Preveza. Acțiunea a început dimineața la orele 2 și jum., iar la orele 4 și jum. canonierele au sosit în fața Voinitzei. Focurile date din forturile turcești n-au putut împiedeca trecerea vaselor grecești.

Lupte lângă Plevlje.

Constantinopol. — De ieri lângă râul Tara și lângă un afluent al râului Drina, între Plevlje și lacul Pava au loc lupte sângeroase între muntenegrenii și turcii. Turcii luptă cu mult succes.

O legiune de preoți.

Viena. — „N. W. Tageblatt” primește din Atena informațiunea, că la inițiativa episcopului din Trikkala, s'a compus o întreagă legiune de preoți, cari vor lua parte pe câmpul de luptă la servicii sanitare și religioase, sub comanda episcopului. În alte părți ale Greciei deasemenea se vor compune legiuni de preoți, cari-și vor părăsi în curând căminurile mergând pe câmpul de luptă.

Chestiunea sandjacului și monarhia.

Viena. — În cercurile bine informate de aici se afirmă că până în momentul de

iață nu s'a făcut din nici o parte vre-o propunere în sensul, ca monarhia să intervie în cazul când Serbia ar năvăli în sandjac cu gândul de a-l ocupa. Se consideră totuși ca posibilă o înțelegere prealabilă a Serbiei cu Rusia cu privire la sandjac. Serbia să fi luat anumite obligamente în această privință. Alte garanții ar fi chiar de prisos, dată fiind împrejurarea că marile Puteri au luat dela început obligamentul de a menține statu-quo în Balcani. Grija lor supremă în momentele de față nu poate fi alta decât localizarea războiului. În acest sens a vorbit și contele Berchtold în delegațiuni, declarând că în toate privințele monarhia ia poziție pentru restabilirea păcii, la caz de nevoie însă va ști afla și mijloacele ca să-și apere propriile interese.

Demonstrații rusești în contra monarhiei.

Cracovia. — Ziarul „Czasz” a primit ieri din Kiev următoarea telegramă:

O mare demonstrație a avut loc în fața consulatului austro-ungar de aici. Mulțimea a năvălit asupra palatului, bombardându-l cu pietri. Drapelele monarhiei a fost rupt și călcat în picioare. Conducătorii mulțimei au rostit, ureați pe tribune improvizate, discursuri incendiare în contra monarhiei.

Dame franceze pe câmpul de luptă.

Constantinopol. — Proclamațiunea soției ministrului francez la Constantinopol, ce a fost adresată damelor franceze cu rugămintea de a se înrola ca ajutoare în serviciul sanitar al trupelor turcești, a produs în întreaga Turcia o mare însuflețire. Mai multe dame din toate clasele sociale ale metropolei generozității care este Parisul, au răspuns că vor urma invitații ce li s'a adresat.

Regele Bulgariei pe câmpul de război.

Sofia. — Regele Ferdinand a plecat ieri la cartierul general al trupelor bulgare. După o știre mai nouă aflăm, că și regele Petru al Serbiei și-a părăsit capitala plecând la Niș, iar de acolo la cartierul general sârbesc.

Serviciu de aeroplane.

Viena. — Conducerea armatelor turcă, bulgară, sârbă și muntenegrină, a intrat în tratative cu mai multe societăți de aviațiune, pentru a-și procura un număr mai mare de aeroplane, pentru trebuințele războiului, recunoașteri etc. Bulgarii și-au procurat încă de mai înainte 8 aeroplane.

Regina Bulgariei pe câmpul de război.

Londra. — Din Sofia vine știrea, că regina Bulgariei va merge pe câmpul războiului, unde va lua inspecția supremă peste spitalele militare.

Consulii statelor balcanice la ministrul de externe englez.

Londra. — Consulii statelor balcanice la Londra s'au prezentat lui Edward Grey exprimându-i acestuia motivele cari au îndemnat pe guvernele lor să declare război Turciei.

Asedierea orașului Scutari.

Podgorița. — Armata principală muntenegreană sub conducerea prințului Danilo și o divizie dela litoral sub comanda generalului Martinovici în curând se vor uni în fața orașului Scutari și din două părți vor începe asediarea orașului. Muntenegrenii se pregătesc pentru o mare rezistență. Înainte de începerea acestei mari operațiuni însă, trupele muntenegrene fiind foarte oboseite au nevoie de odihnă.

Manifestul regelui Ferdinand al Bulgariei.

Sofia. — Azi dimineața regele a lausat un manifest către popor, în care face cunoscut

declararea războiului contra Turciei. La orele 10 a. m. au sunat clopotele tuturor bisericilor din Bulgaria și pretutindeni s'au oficiat slujbi dumnezeiești pentru victoria armatei bulgare. În decursul slujbei în fiecare biserică s'a citit manifestul.

Manifestul care este iscălit de către regele și semnat de toți miniștrii, între altele conține următoarele:

„A sosit momentul, când rasei bulgare i se impune să renunțe la binefacerile păcii și să prindă arma, pentru ca să realizeze o mare problemă. Lacrămile sârbilor din Balcani și strigătul de durere al milioanele creștine au trebuit să miște inima noastră, a fraților de același sânge și de aceeași credință, cari și noi unui mare eliberator creștin îi putem mulțumi pacea. Anarhia ce domnește în provinciile turcești primejdiesc chiar și existența noastră națională”.

Manifestul termină apoi astfel:

„În această luptă dintre cruce și semilună, între libertate și tiranie simpatia tuturor acelor cari iubesc dreptatea și progresul va fi de partea noastră. Sigur această simpatie eroică armată bulgară să-și reamintească faptele eroice ale părinților și antecesorilor ei precum și eroismul marelui eliberator rus și să meargă din învingere în învingere. Înainte! Dumnezeu să fie cu noi!”

INFORMAȚIUNI

Arad, 18 Octombrie 1912.

Constituirea soc. acad. „Petru Maior”. Societatea „Petru Maior” din Budapesta, în sesiunea sa generală ordinară din 13 Octombrie st. n., s'a constituit în felul următor:

Președinte: Vasile Stoica, student în litere; V.-președinte: Gheorghe Comșa, student în drepturi; Secretar: Emil Teposu, student în medicină; Notari: Ilie Cristea, student în litere, și Andrei Crăciun, student în tehnică; Cassar: Petre Nicolescu, student acad. com.; Controlor: Ion Alămoreanu, stud. în medicină; Bibliotecar: Virgil Biberca, student în drepturi; V.-bibliotecar: Ion Voicu, student în medicină; Econom: Matei Sofonea, student în medicină. Comisia de supraveghere: Dumitru Cosma, student în medicină; Iosif Radoslav, student în tehnică; Victor Vlad, student în tehnică. Comisia literară: Andrei Crăciun, student în tehnică, Ilie Cristea, student în litere, Flore Al-Gorge, student în litere, Gheorghe Lazăr, student în medicină, Romul Molin, student în drepturi, Vasile Stoica, student în litere, Victor Vlad, student în tehnică. Budapesta, 15 Octombrie n. 1912. — Vasile Stoica, președinte. Emil Teposu, secretar.

Moartea unui inventator român. Din Paris ni se anunță moartea inginerului Victor Pop, care prin o importantă invențiune a d-sale a câștigat o frumoasă avere. În timpul din urmă s'a ocupat mult să perfecționeze telegrafia fără fir. Din însărcinarea guvernului francez V. Pop a instalat numeroase stațiuni de telegrafie fără fir în Maroc. El moare la vârsta de 66 ani.

Concertul Rădulescu. În 27 Octombrie st. n. va da un concert în sala otelului „Elisabeta” din Turda artistul Ionel Rădulescu, absolventul conservatorului din București și elev al conservatorului din Viena. Rugăm on. public să nu scape ocaziunea binevenită de a putea asculta frumoasele doine și cântece românești, interpretate cu atâta măiestrie de dl Rădulescu. Prețuri de intrare: loc I 3 cor. loc II 2 cor. stat 1 cor. Bilete se capătă în prăvălia dlui Emil Petricas în Turda și sara la cassă. După concert masă comună. Turda la 11 octombrie st. n. 1912. **Comitetul aranjator.**

Premiu. Doctorul A. Carrel, dela institutul Rockefeller din Newyork, a obținut, pentru lucrările sale de medicină, premiul Nobel. Premiul face în anul acesta cam 195.000 de franci.

Convocător amânat. Pe baza circularului biroului central de sub Nr. 12/191 intrat la președintele despărțământului, adunarea de toamnă

a despărțământului convocată pe 10/23 Oct. se amână pe timp nedeterminat. Despre ținerea adunării toți membrii vor fi încunoștințați la timpul său printr'un convocător. Cuvin, la 17 Oct. st. n. c. *Vasile D. Ilișă*, președinte. *Traian Fricic*, secretar.

Alegere de preot. Sub patronajul protopresbiterului tractual, Mihail Lucuția, poporeni din Comlăuș. comuna lângă Arad, s'au întrunit în 23 a l. c. la alegerea de preot în locul decedatului Mihail Leucuția. Au întrunit majoritate remarcabilă de 159 de voturi absolventul dela teologia din Sibiu Dumitru I. Popa, față de ceilalți 6 concurenți, cari cu toții abia au numărat 32 de voturi. De persoana dlui Popa se leagă frumoase speranțe de înțelegător al rosturilor neamului nostru ce trece azi prin grele cumperi de prefacere, și fără jertfe și caractere în viața noastră publică unde se lăfăiesc toți nechematiții cârtitori și bârfitori — ajungem la mal, vorba românului. Noi zicem: într'un ceas bun!

Premiere de vite în Făget. Premiura de vite în Făget, efectuată de reuniunea economică a comitatului Caraș-Severin, a avut loc în 13 l. c. Au fost prezentate spre premiare 280 capete de vite, de calitate excelentă. Comisia de premiare, constituită sub presiul protopretorelui L. Schönerfeld, a conferit în total 40 premii. Premiul I pentru vaci de 100 cor. l-a primit Milentina Jucu din Făget, premiul al II-lea de 50 cor. pentru vaci Ana Jurconi din Făget, iar premiul al IV-lea pentru vaci Valer Lazar din Bichici și Nicolae Geju din Răchita. Pe lângă acestea comisia a mai împărțit pentru vaci 4 premii de câte 20 cor. și 9 premii de 10 cor. Pentru junvani s'a conferit premiul I de 150 cor. lui Adam Jurma din Margina, iar premiile II le-a obținut I. Koszorus și anume 100 c. și A. Kovács din Igazfalva 50 cor. Au mai fost conferite 5 premii a 40 c., 5 premii a 20 c. și 10 premii a 10 cor. 565 cor. au fost împărțite între susținătorii taurilor comunali. La această sumă au contribuit cu 265 cor. comunele din cercul Făgetului și cu 300 cor. inspectoratul economic regesc din Lugoj. Ne bucurăm văzând, că economii noștri au luat premiile cele dintâi, drept dovadă, că cultura vitelor este una din titlurile de laudă a economilor români din acest comitat.

Sinucidere. În curtea noastră s'a împușcat azi noapte masseurul dela baia proprietarului Posch, fratele acestuia Hugo Posch. S'a inițiat cercetare în chestie prin Drul Vasile Grumaz.

O invenție românească. Din București ni se anunță: Alaltăieri Marti dimineața a avut loc, la rondul al II-lea dela șosea, experiențe de un interes palpant făcute cu noul „grătar de salvare” aplicat la automobile — invenție românească datorită dlui D. G. Grigorescu, absolvent al școlii de inginerie din Mons (Belgia) și actualmente funcționar al ministerului de finanțe. La aceste experiențe au asistat — în mod oficial — o comisie compusă din dnii: Mitilieu, prefectul poliției Capitalei, principele Valentin Bibescu, I. Arion și D. Steuceanu, inginer la primăria Capitalei. A mai asistat la aceste experiențe care se anunțaseră prin ziare, un public imens. S'au făcut experiențe și de viteză și de curbă.

Mașina, la care se aplicase „grătarul de salvare”, venea cu o înălțime de 50 km. pe oră și inventatorul s'a aruncat de mai multe ori înaintea ei, fără să i se întâmple cel mai mic accident, cea mai mică rănire. Faptul acesta a stârnit un mare entuziasm printre spectatori. S'au văzut trei, patru persoane — între cari notăm și o femeie — cari s'au aruncat, fără teamă, în fața mașinei care venea cu 35 km. pe oră. Această invenție binefăcătoare a dlui D. G. Grigorescu — care va face ca multe din actualele accidente să nu mai fie înregistrate — se compune din două grătare: unul fix și altul mobil.

Gratarul fix este căpitanat de jur împrejur și ajunge până în carburatorul mașinei. El se poate totuși ridica, la nevoie, pentru a se putea umbra la manivela de aprindere. Gratarul mobil este așezat peste acest grătar fix și este făcut dintr'o plasă de mătase. Acest grătar suplimentar are în părțile laterale două arcuri puternice și stă închis în baza unui cârlig ce este legat cu niște cabluri de oțel. Un corp care lovește botul automobilului este imediat aruncat în gră-

tarul principal și închis din afară, cu plasa gratarului suplimentar care se deschide la cea mai mică izbitură. Un lucru de mare însemnătate este că acest grătar se poate aplica — cu mici modificări — la orice vehicul: autobuse, camioane-automobile, mașini de cale ferată etc.

Licvidarea Concordiei. În adunarea generală de Sâmbăta trecută a acționarilor institutului Concordia din Lugoj, s'a enunțat licvidarea institutului, fiind concretizată cu efectuarea ei banca Cărășana. În comitetul de licvidare au fost aleși patru români și anume: Romulus Cărăbașiu, Dr. Dimitrie Florescu, Dragutin Milcovici și Dr. Petru Truția.

Examen de cenzură. Anunțăm cu plăcere, că simpaticul nostru prieten d. Dr. Gheorghe Crișan, originar din Beiuș, a făcut azi cu succes splendid cenzura de avocat în Murăș-Oșorhei. Transmitem prietenului nostru sincere felicitări și dorim să-l vedem și pe mai departe în șirul luptătorilor mult oropsitului nostru neam.

Viețuiește fără stomac. Sunt câțiva ani de când profesorul de medicină Schlatter din Elveția a făcut o încercare riscată. Unui pacient, care suferea de boala așa numită „rac”, i-a scos și înlăturat stomacul, cu scopul ca să-l scape de moartea sigură, care în urma întinderii boalei spre stomac, îi amenința viața. Și rezultatul a fost uimitor, pacientul a trăit, și fără stomac, un an de zile. Partea superioară a intestinelor lui a înlocuit stomacul, lărgindu-se și îndeplinind totodată funcțiunea stomacului. Operațiile ulterioare de acest soi au avut același rezultat mulțămitor. Ultimul dintre cei operați este un țaran de 77 ani, care la 25 zile după operație, a părăsit sănătos spitalul. Acest caz a fost comunicat și Academiei de medicină din Paris.

Finlandezii ar plănui să scuture jugul rusesc. O telegramă anunță: Poliția secretă pretinde că un mare număr de arme Mauser au fost introduse prin contrabandă și s'a împănate cu ele întreaga Finlandă. Scopul urmărit ar fi revoluția, pentru scuturarea jugului rusesc. „Novoje Wremja” atacă pe primul ministru Kokozew care nu aplică cu destulă strictețe legea asupra Finlandei, menită să ție în frâu pe finlandezi.

Adunarea „Universității săsești” la Sibiu a fost convocată pe ziua de 21 Noemvrie a. c.

Emigrare. Conform raportului făcut de vicecomitele din Torontal, au emigrat din acest comitat: în April 481 persoane, în Mai 313, în Iunie 247, în Iulie 168, în August 252, cu totul 1461 persoane în curs de cinci luni. S'au întors în patrie în acest răstimp numai 604 oameni.

O călătorie în Serbia în vremea mobilizării. Un personaj rus, stabilit la Viena, a făcut o călătorie de studii în țările balcanice. Își începuse călătoria înainte de agravarea crizei și în ultimul moment s'a hotărât să se întoarcă. Acum își povestește în „Neue Freie Presse” impresiile acestui ultim voiaj.

— Sâmbăta seara, zice el, am plecat din Sofia, socotind să ajung Duminecă seara la Viena. N'am apucat însă să merg decât până la Nisch. Aci mi s'a făcut cunoscut că trebuie să ne dăm jos deoarece trenul nu mai circulă. După multă așteptare am reușit să găsim alt tren pentru Belgrad, cu gândul să aștept acolo Expresul Orient. La Belgrad am aflat însă că nici acesta nu circulă. Am alergat la consulul rus din localitate și acesta a obținut pentru mine o permisiune de voiaj cu trenurile militare. Am luat deci un asemenea tren cu care m'am îndreptat din nou spre Nisch. Acuma însă nu mai puteam avea un itinerar fix de mai înainte. Fiecare tren își avea firește, destinația lui. Trebuia deci să merg cu el unde s'o nimeri, pentru ca la o stație întâmplătoare să iau altul pe care l'ași găsi — și tot așa să rătăcesc prin Serbia până va da Dumnezeu să ies la un capăt. Am dormit o noapte la Jagodina. De acolo am mers la întâmplare, oprindu-mă la Velikaplana, când la Mladenovaț. În sfârșit, după trei zile mi-a eșit în cale Expresul Orient, cu care m'am reîntors la Belgrad și de acolo am putut merge mai departe, spre Budapesta.

În aceste trei zile cât m'am plimbat fără voce prin Serbia, am văzut că literalmente, tot ce poate lua armele este mobilizat și îndreptat spre sud. Bărbații, fără deosebire de stare socială, meserie și vârstă aleargă la arme. Limita de vârstă pentru a sta sub drapel e de 46 de ani. Ei bine, mulți bărbați trecuți de această limită, oameni cari nici nu-și ma aduc aminte în ce an au făcut armata, s'au prezentat la cazarmă, fără să mai aștepte vre-un ordin de chemare. Până la plecare ea mea de acolo se prezentă 24,000 voluntari, pentru cri au trebuit create regimente noi. Se oferiseră mult mai mulți, dar au fost aleși cei mai apti. De altfel și în Bulgaria s'au prezentat cu 100,000 mai mulți oameni decât se făcuse socoteala, deși aceasta fusese făcută în chip foarte optimist.

În cele trei zile de colindă am avut impresia unei mișcări de neînfrânat, a unei imense migrațiuni, a unei cruciade copleșitoare. Întreruperea trenului, poștei, telegrafului, dă țării o fizionomie de război. Viața civilă a încetat. Și privind tabloul acesta, te îndoiesti că iscusința diplomatică va reuși să stingă pornirea.

Ultima oră

Turcii bombardează portul Varna.

Constantinopol. — Astăzi vasele de război turcești au început o inversunată canonadă în contra portului bulgar Varna.

Ginerii lui Nichita în Cetinje.

Fiume. — Azi au sosit aci ginerii regelui Nichita: marele duce rus Petru Nicolaevici cu soția precum și prințul Francisc Battenberg și prințesa Ana. De aici au plecat cu vaporul la Cattaro iar de acolo și-au continuat drumul cu automobilul spre Cetinje.

Învingere turcească la Mustafa-Pașa.

Constantinopol. — Mercuri seara o puternică diviziune bulgară a încercat un atac la Mustafa-Pașa în contra turcilor, dar fără rezultat. Ieri dimineață s'a încins o nouă luptă, în care bulgarii au fost respinși până peste frontiera bulgară.

Un plan de război al generalului Goltz.

Berlin. — Acum câțiva ani generalul Goltz, reformatorul armatei turcești a elaborat un plan de război pentru cazul când Turcia ar fi atacată de patru părți. Generalul a trimis planul acesta printr'o persoană confidentă la Constantinopol.

Război cruciat contra islamului.

Atena. — 200 studenți crețani înarmați au sosit aci pentru ca să intre ca voluntari în armata grecească. Populația i-a primit cu însuflețire. Ziarele proclamă războiul cruciat contra islamului și accentuiază, că deastădată nu este permis să se dea grație Turciei.

Declarațiile lui Khuen asupra dictaturei militare în Croația.

Întrebat de ziaristi ce crede despre svonul ce s'a lăsat cu privire la sanarea stărilor din Croația prin introducerea unei dictaturi militare, contele Khuen, fost odinioară ban al Croației, a răspuns că nu are nici o cunoștință de asemenea intențiune a cercurilor conducătoare din Viena. Dealtfel spune Khuen, nici nu poate crede oportune măsurile puse în vedere. E adevărat că înainte de a fi numit el ban al Croației, a fost pusă țara într'un rând sub dictatură militară, dar atunci împrejurările erau cu totul altele, astăzi însă nici un motiv deosebit nu o reclamă. Pentru potolirea tulburărilor sângeroase cari izbucniseră pe atunci cu toată furia, era necesară aplicarea unei măsuri radicale, pe când astăzi situația generală dacă nu e chiar de tot liniștită, nu inspiră totuși vre-o îngrijorare. În orice caz, încheie Khuen, guvernul ungar e cel mai chemat să judece situația din Croația și să constate oportunitatea măsurilor excepționale. În același sens a vorbit și ministrul croat Geza Josipovich, când i-au cerut să lămurească chestiunea.

CRONICA SOCIALA

Sfințirea școlii din Presaca-de-Secaș.

Curatorul bisericii române greco-catolice din Presaca de Secaș, ca senat școlar-parohial invită la serbările împreunate cu sfințirea școlii noi, ce se vor aranja Duminecă în 27 Octombrie n. 1912 cu următorul program: La 8 ore dimineața sf. liturghie. La 9^{1/2} ore în. am. procesiune la școală și actul sfințirii, săvârșit de M. O. D. Eugen Pop Păcurar, protopopul Sebeșului. La orele 11^{1/2} în. am. adunarea Desp. Sebeș al Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din Arhidieceză. La ora 1 din zi prânz comun. Prețul de tacâm 2 cor. Cei cari doresc să participe la prânzul comun, să se anunțe până la 25 l. c. dlui învățător N. David, Székás-Gyepjű up. Pókafalva. La 3^{1/2} ore d. a. prelegeri populare în cadrele Desp. Mercuria al „Asociațiunii” și imediat petrecerea cu joc a tineretului țaran. La 7 ore seara petrecere cu joc pentru intelectuali. Venitul curat e menit pentru înzestrarea completă a școlii.

PĂGINI RASLEȚE.

Mark Twain

Cum se vindecă guturaiul.

Trad. de I. T. Lais.

E bine și frumos, a scrie pentru desfătarea publicului, însă ceva cu mult mai sublim și nobil e aceea, ce se scrie pentru instruirea, spre folosul și spre binele poporului — și acesta e singurul scop al lucrării ce urmează. Dacă aș izbuti să însănătoșez prin aceasta fie și numai un bolnav, să aprind din nou în privirea sa pală focul speranței și a bucuriei și să-i redau inimii sale obosite bătaia regulată și veselă, munca mea va fi răsplătită cu prisosință și o mulțumire sfântă mi-ar cuprinde sufletul, cum de bună seamă că îl cuprindea pe Christos, când împlinea o faptă bună sau făcea o minune.

Și fiindcă până acum întotdeauna am trăit un trai ireproșabil, sper că nici unul dintre cei ce mă cunosc, nu-mi va respinge sfaturile, bănuind poate că voiesc să-mi bat joc de lume. Binevoiască publicul deci, a studia experimentele însemnate aici, pe cari le-am făcut cu privire la evoluția și vindecarea guturaiului — și apoi dacă-i place, urmeze exemplul meu.

Când ne-a ars casa noastră, albă ca zăpada, din Virginia-City, mi-am pierdut ori ce temeii de gospodărie, ori ce echilibru sufletesc, și pe lângă

toate sănătatea și geamantanul. Lipsa celor două lucruri dintâi nu m'a năcăjit mult; căci nu e greu a-ți întemeia o gospodărie fără o mamă, o soră, sau o rudă depărtată, care să-ți îngrijească rufele murdare și să-ți scoată ghețele de sub pat amintindu-ți astfel, că mai e cineva pe lume, care nu te-a uitat și-ți poartă de grije. Cât despre echilibrul sufletului meu, doar nu eram poet să mă plâng și să mă zbucium, par'că a-și fi pierdut cine știe ce lucru mare. Însă mi-am mai pierdut sănătatea și un geamantan nou-nouț — și aceasta a fost o mare nenorocire. Căci în ziua incendiului m'am silit din răsuputeri să fac multă treabă, și m'am ales astfel cu un guturai.

Când pentru prima dată începui a strănuta, m'a sfătuit un prieten, să-mi scald picioarele în apă caldă și apoi să mă bag în pat. Imediat mi-a mai venit însă unul, care credea, că ar fi bine să mă scol și să iau o baie rece. După un ceas un al treilea încerca să mă convingă, că „guturaiul trebuie hrănit, pe când frigurile dacă nu le dai de mâncare te părăsesc de bună voie”. Eu suferiam și de una și de alta și am chibzuit, că socoteala cea mai bună e, să mânânc întâi bine și cu spor, iară apoi să mă închid în odaie și să flămânzesc. Eu însă în astfel de cazuri niciodată nu mă mulțumesc cu tratamente împlinite numai pe jumătate: mâncam deci, cât puteam, și devenii astfel mușteriu unui străin, care tocmai în dimineața aceea și-a fost inaugurat ospătăria. El era de față, când îmi hrăneam guturaiul, și mă întrebă apoi după o clipă de tăcere și meditație, de sufăr mulți concetățeni de-ai mei de guturai? Iar, când îi răspunsei, că aceasta se prea poate, ieși afară, de-și cobori firma de de-asupra ușei ospătăriei sale. După aceea mă pornii spre birou și în drum dau de un prieten intim, care-mi spuse, că nu există pe lume un leac, care să-ți vindece mai iute guturaiul, ca un pahar cu apă sărată și încălzită. Mă cam îndoiam, de mai este loc și pentru asta, dar m'am hotărât să încerc numai decât. Efectul a fost surprinzător: mi-era ca și când m'ar fi și părăsit sufletul nemuritor. Deoarece eu experiențele mele numai pentru aceia le scriu, cari fură apucați de aceeaș boală, țin să-i feresc de leacurile, cari pe mine erau să mă gătească de zile. Vorbesc deci cu cea mai nestrămută convingere și îi sfătuiesc, să se ferească de apă sărată! Dacă aș mai căpăta odată guturai și aș avea a alege între chinurile iadului și un pahar cu apă sărată, mi-aș încerca de bună seamă cu mai multă încredere scăparea în cazanurile clocotitoare ale împărăției lui Dardarot.

După ce s'a mai fost răsbunat furtuna, care băntuise înlăuntrul meu, nefiind din întâmplare în apropierea mea alt samaritean cu frica lui Dumnezeu, care să-mi dea sfaturi, am mai în-

prumutat un rînd de batiste și am început a strănuta, ca în primele stadii ale boalei. Tratamentul acesta l'am mai urmat o vreme, până ce am dat de o damă de prin alte părți, unde nu prea erau medici, care-mi zise, că nevoia a învățat-o să vindece cu multă îndemănare, boale de astea, de toate zilele. M'am convins, că trebuie să aibă o experiență bogată, căci părea a avea vre-o sută cincizeci de ani.

Ea strînse un amestec de sirup, apă destilată, terpentin și felurite buruieni și mă sfătui să beau o sticlă cu tinctură de asta tot la un sfert de ceas. Eu însă m'am mulțumit cu o singură încercare, — căci chiar aceasta acuma, m'a făcut să uit ori ce principiu de moralitate și a deșteptat în mine pornirile cele mai nedemne. În urma înflinței ei dezastruoase îmi răsăreau în creeri planurile și gândurile cele mai grozave și scârboase și e bine, că mâna în clipa aceea îmi era prea neputincioasă, să le execute. Dacă nu mi-ar fi fost istovite puterile de atâtea bunătăți medicale, de bună seamă că aș fi fost în stare să-l prad chiar și pe un mort. Ca toți oamenii am și eu din când în când porniri nevrednice, pe cari câte odată le și înfăptuiesc, însă atât de neomenos și crud nu fusesem niciodată — și mai eram și mândru de aceasta, ca de cine știe ce ispravă mare! După două luni de zile m'am fost restabilit până într'atâta, încât am fost în stare, să încerc acuma alte tratamente. Am mai înghițit încă multe leacuri atât de bune și de bine-făcătoare, că în sfârșit m'am ales cu o pneumonie pulmonară.

Tusa mă apuca acuma mai adese și vocea-mi scăzuse sub zero. Vorbiam cu oamenii într'o voce de bas sonor, cu două octave mai jos ca vorba mea obicinuită. Iar un somn mai liniștit numai prin aceea-mi puteam câștiga, că-mi istoveam puterile până la extrem; îndată ce însă începeam a vorbi prin vis, mă trezia disonanța vocii mele.

Boala mea din zi în zi devenea tot mai gravă. Unii mi-au mai recomandat oțet de merișoare, alții rachiu cu zahăr și iarăși alții rachiu cu ceapă: le amestecam pe toate aceste la un loc, fără să observ vre-o schimbare spre bine. Am chibzuit deci că singurul mijloc, ca să-mi restabilesc sănătatea ar fi o schimbare de aer. Plecai deci la lacul Bigler, cu un prieten al meu, reporterul Wilson. Mi-amintesc și acuma cu oarecare plăcere încă de călătoria noastră de tot aristocratică căci am plecat doară cu poștalionul și prietenul meu și-a fost luat întreg bagajul său: două prosoape de mătasă și un portret al bunicii sale. Ziua făceam excursii pe lac, mergeam la vânătoare, la pescuit, la joc, iar noaptea îmi urmau tratamentul medical. Prin acest fel de trai, mi-a succedat, să nu pierd fără rost nici o clipă; boala mea însă din ce în ce devenia mai nesuferită.

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(154)

— CXXXI —

Astfel gândia și vorbea Tentetnikof despre oaspele său. Cicikof, la rândul său era încântat văzându-se instalat pentru câțeva vreme la un om atât de blând și cu care poți trăi atât de ușor. Viața de boem îl cam sdruncinase; ba chiar, pentru o anumită indispoziție fizică de care se credea amenințat, îi era folositor să se odihnească, chiar și măcar o lună, în acest sat frumos, în fața verdeții câmpurilor, la începutul primăverii. I-ar fi fost greu să găsească un loc mai tropice, mai favorabil odihnei. Primăvara, vreme îndelungată reținută de cătră promoacă, apărură deodată în toată frumusețea ei, și viața izbucni din toate părțile. Pe proaspătul smarald al verdeții născându-se arăta vânător dîntele leului, și, încă colorată cu rozul catifelei, adormiteana își pleca capul ei delicat; roluri de musculițe se ridicau deasupra bălților și pănjenul de apă se pregătea să le facă vânătoare bună. Peste locurile și râurile revăr-

sate se abăteau ratele și toate celelalte păsări pescărețe.

Pământul își scutură lungul lui somn; pădurile au auzit și stâncile au repetat strigătul lui de deșteptare. Ce strălucire pe verdețea aceasta! Ce răcoreală dulce în aer! Ce clacă de pasări în grădini, veselie, jubilar, raiu! Sătul a răsunat, a cântat ca la nuntă: peste tot nu-i decât excursiuni și plimbări.

Cicikof făcea mult exercițiu pe jos: el acum se îndrepta încetinel spre platoul superior al înălțimilor; de acolo contempla întinsele șesuri unde ploile și inundațiile lăseseră sute de mici lacuri, între cari se desemnau în negru insule, și în verde, păduri și stușiuri.

Când pătrundea în ponoare împădurite, unde începea a se acoperi cu un des frunziș copacii încăreți cu cuiburi de paseri, și de corbi cari, ridicându-se uneori în mare număr și încrucisându-se uneori în văzduh, întunecau cerul: Cicikof, urmând cotiturile părților svântate, se ducea în port, de unde plecau, unele în josul, altele în susul apei, luntrii ducând mazare, bob, grâu, secară. El mergea să vadă primele lucrări ale morii unde apele de primăvară, năvălind cu un sgomot și cu o repeziciune de bun augur, dau roții motrice cea mai energică impulsivă; el mergea să observe cele dintâi munci ale câmpului, și vedea cum pământul arat se desemna în zone negre între linii verzi, și cum dibaciul sămănător, bătând ușor într'un ciur atârnat de pieptul lui, făcea să cadă, pumn după

pumn, cu egalitate semințe pe brazde, fără a lăsa să rătăcească nici cel mai mic grăunte la dreapta ori la stînga holdei.

Cicikof era peste tot. El vorbea și raționa cu regisorul, cu morarul și cu simplul țaran; se instruia asupra lui *dacă*, a lui *când*, a lui *pentru ce*, a lui *dar* și a lui *cum* a celor mai mărunte și celor mai importante detalii ale economiei; știa ce produse și ce recolte se puteau aștepta și de la fiecare calitate de pământ, și la cât se urca produsul general al vânzării recoltelor domeniului și acel al oimului de toamnă, și ce grăunte se aduceau la moară în timpul acela. El lua notă de numele și porecelele fiecărui țaran și despre legăturile lor de rudenie, și de unde își cumpărase fiecare vaca, și din ce-și hrănea porcul. El se interesa despre toate, până într'atât că știa până și țifra exactă a mortalității, și observă că murisera puținii țarani dela ultimul recensământ. Și era cu atât mai surprins de aceasta că om de spirit ce era, crezuse, zicea el, a recunoaște că știința dlui Tentetnikof în economie rurală era pur speculativă, și că, din lipsă de practică, el nu obținea decât triste rezultate. Aceste rezultate, neconținut vizibile în țaran, erau neglijențele, nepăsarea, furtul, beția și ceceae urmează dintr'însa. Și în forul lui interior, el își zicea: „Ce dobitoc, de fapt, acest Tentetnikof! să lase el totul baltă pe un domeniu care, bine condus, ar da cincizeci de mii ruble bune de venit curat”!

(Va urma.)

Mi s'a recomandat deci alt tratament, pe care nu-l prea înțelegeam, însă se înțelege că nu l'am respins. Imi înfășurară pe la piept și pe la spate un ștergar lung de vre-o mie de coți și muiat în apă rece ca ghița, așa că păream acuma un mehanic anume disciplinat pentru nouile baterii ale armatei. Tratamentul acesta e însă și mai chinător: când te atinge țesătura rece tresari de groază și ți se oprește răsufierea, de par'că te-ai afla în ceasurile morții. Imi îngheță măduva oaselor și inima-mi părea, că nu mai bate: credeam că mi se apropie sfârșitul. Li feresc deci pe toți de asemenea încercare! Nu e nimic mai grozav pe lume, — doar dacă întâlnești o damă cunoscută, care dintr'o pricină, pe care numai ea o știe, nu te ia în seamă, sau dacă te și observă, nu te recunoaște.

Dar, era să uit, — guturaiul meu nici acuma nefiind vindecat, o prietenă m'a sfătuit, să-mi pun la piept un prosop muiat în muștar. Acesta de bună seamă că m'ar fi vindecat, dacă prietenul Wilson n'ar fi fost pe la mine. Când să mă culc, mi-am pus prosopul, lung de vre-o 18 coți, aproape de pat, ca la nevoie să mi-l pun la piept. Însă peste noapte, lui Wilson îi veni foame și — ce-a urmat cetitorul și-o poate imagina fără să i-o spun.

După ce am petrecut astfel 8 zile la lacul Bigler, plecarăm la Steamboat-Springs, unde am luat băi de aburi și am mai înghițit o mulțime de leacuri. Aceasta de bună seamă că mi-ar fi ajutat ceva, însă trebui să mă reîntorc la Virginia-City, unde, deși am mai înghițit cantități enorme de diferite prafuri și buruieni, boala iarăși mi s'a agravat.

M'am hotărât să plec la San-Francisco. Aici în prima zi o damă în hotel mi-a zis, să beau tot la 24 de ceasuri un pahar de Whisky și un prieten, care locuia în același oraș m'a sfătuit în același fel. Am băut deci tot de asta și cum vedeți trăiesc și sunt sănătos!

V'am istorisit aici cu gândul cel mai curat de pe lume, diferitele tratamente, pe cari a trebuit să le îndur, până am scăpat de guturai. Le recomand îndeosebi tuturor ofticoșilor. Dacă le vor încerca și nu vor deveni sănătoși, atunci în cazul cel mai rău vor ajunge mai aproape de pragul lumii, unde nu sunt dureri și atâtea năcazuri.

ECONOMIE.

Două expoziții românești de vite.

Inregistrăm cu vădită bucurie faptul, că în luna trecută cele două Reuniuni economice românești, ce le avem, au aranjat câte-o expoziție de vite de prăsilă împreunate cu împărțire de premii în bani. Duminică, la 22 Sept. n. 1912 și-a ținut *Reuniunea română agricolă sibiană* a 21-a expoziție de vite în comuna *Sebeșul de sus*, iar 8 zile în urmă, Luni, la 30 Sept. își organizează prima expoziție de acest fel *Reuniunea economică din Orăștie*, în *Orăștie*.

Imprejurările, între cari s'a ținut expoziția din *Sebeșul de sus*, au fost o dovadă mai mult despre jertfele și abnegațiunea, ce se depune din partea cârmacilor Reuniunii agronomice sibiene, pe de-o parte, în scopul ridicării și înfloririi așezământului, în fruntea căruia stau, iar pe de altă, în scopul înmulțirii avutului, material și sufleteș, al populațiunii muncitoare, pentru care el s'a alcătuit. Ploile fără sfârșit, cari au rupt poduri și drumuri și au năvălit în hotarele oamenilor au silit pe aranjatori să amâne anunțată pe întâi pe 8 Sept. Abia Duminică, în 22 Sept., a mai conținut ploaia înseninându-se pe câteva ore.

Pe la ora 9 jum. dimineața am salutat în mijlocul nostru pe domnii R. Simu, Nicolae Iosif, V. Tordășianu din Sibiu și pe părintele Ioan Moța, președintele Reuniunii economice din Orăștie. Sosirea lor a fost întâmpinată de bucuria economilor au silit pe aranjatori să amâne expoziția anunțată întâi pe 8 Sept. Abia Duminică în 22 Sept., a mai conținut ploaia înseninându-se pe câteva ore.

La propunerea secretarului Tordășianu, juriul a proclamat pe dl Romul Simu ca președinte și pe dl N. Iosif ca raportor al său, și apoi

s'a pus pe lucrul oboșitor al examinării materialului expus. Înfașurarea vitelor mult puțin pipericite și destul de rău ținute, au dovedit, că comuna *Sebeșul de sus*, n'are decât puțin loc de pășune și și acela de calitate inferioară. O îmbunătățire și la soțul vitelor și și la pășunea de acolo este de dorit.

S'a votat premiul în valoare de 300 cor., și s'a dat un premiu de 10 cor. la grupa *tauri*; 27 premii, în sumă de 138 cor. la grupa *vaci*; 32 premii, în sumă de 120 cor., la grupa *junince și vițele* și 11 premii, în sumă de 32 cor., la grupa *oi, berbeci, noatini, noatine și mioare*. Premiati au fost așa dar 71 de exponenți, dintre cari 7 din *Racovița*. Înainte de împărțirea premiilor, președintele Simu a indicat căile și mijloacele de urmat dacă varba este să înaintăm și să putem ținea pas cu ceilalți conlocuitori ai noștri de alt neam, iar d. Iosif, întemeiat pe experiențele expoziției, a arătat tot ce ar trebui făcut, ca economia de vite din *Sebeșul de sus* să aducă roadele dorite de noi toți. A spus cum avem să purcedem la alegerea materialului de prăsilă, cum să ne îngrijim de vitele noastre, ce trebuie să ținem din ce avem și ce trebuie scos, ca netrebnic, din gospodărie. Secretarul Tordășianu a îndemnat obștea să năzuiască a cunoaște foloasele și binefacerile Reuniunii economice, chemată a purta grija și a ajutama pe economi în treburile lor.

Erau aproape orele 4 d. a. când s'a finit această lucrare de folos obșteșc și când am fost chemați la masa dată de d. notar Ieronim Motoc și de dna. Aici s'au continuat vorbirile folositoare, aici secretarul Tordășianu a stăruit ca harnicii *Sebeșeni*, cari și-au zidit biserică de o frumusețe rară, o școală la locul său și o cancelarie comunală model, să pună temeiul unui așezământ, cu ajutorul căruia să se poată lucra cu mai mult spor la îmbunătățirea stării materiale a populațiunii, să alcătuiască *Insoțire sâsească Raiffeisen* ca ast fel să binecuvinte urmașii ceasul, în care s'a plâsmuit acel așezământ al fericirii vremelnice a poporului muncitor.

Încât pentru prima expoziție de vite a „Reuniunii economice din Orăștie” dăm aci raportul apărut în „*Libertatea*”:

Expoziția de vite aranjată Luni trecută la Orăștie, de către „Reuniunea Economică” românească, a reușit destul de bine. Au expus proprietarii de vite din comunele primite la expoziție, peste 150 capete de vite de prăsilă, cele mai multe din Orăștie, apoi destul de multe din *Bințiți și Turdaș*, mai puține din *Pricaz, Sibot și Balomir*, — iar din *Bobâlna*, de unde ne-ar fi fi venit vite tare frumoase și multe, n'au putut veni din pricina *Murășului* revărsat, decât vitele foarte frumoase trimise de *Domeniul* dlui Dr. Vlad.

Deschiderea s'a făcut la orele 10 a. m. prin președintele Reuniunii, părintele I. Moța, care a salutat pe oaspeții plăcuți: dnii Victor Tordășianu, secretarul Reuniunii Agricole române din Sibiu, Const. Băilă, agronom cu înalte cunoștințe economice, chemat anume, dela *Sebeșul-săsesc*, ca și d. Tordășianu, pentru expoziție, apoi pe d. primar al orașului I. Andrae, care a ținut a veni în persoană să vadă expoziția noastră, însoțit de d. veterinar Margitai. D. primar a răspuns salutului, arătându-și bucuria că poate lua parte la această expoziție frumoasă; asigură Reuniunea și pe economi de tot sprijinul său pentru astfel de expoziții etc.

Trecându-se la constituirea juriului expoziției, d. V. Tordășianu, care a luat parte la 21 expoziții de acest fel arangeate de Reuniunea din Sibiu, e rugat să prinească a fi președinte și conducător al juriului prețuitor al vitelor. D-sa primește mulțumind și arătând foloasele acestor expoziții.

S'a purces la cercetarea pe rând a vitelor. Juriul, cu listele în mână, își făceau însemnări despre fiecare vită (după numărul ce îl avea fiecare), — și apoi s'au retras în casa economului fruntaș G. Gelmărean, de au hotărât, prin bunăînțelegere, cari vite cu cari premii să fie premiate. Au fost premiați 50 economi cu premii de câte 10 cor., 8, 6, 5, 4 și 3 cor.

Împărțirea premiilor s'a făcut în chip sărbătoreșc, premergând o cumințe prelegere asupra alegerii și ținerii vitelor, rostită de d. Const. Băilă și de un frumos mănunchiu de poete date economilor de d. V. Tordășianu.

Președintele Reuniunii a închis apoi expoziția mulțumind economilor pentru că au luat parte în număr destul de frumos.

Au fost fotografiate: un taur puternic și frumos trimis de *Domeniul* dlui Dr. Vlad dela *Bobâlna*, apoi 2 tăureni (unul din *Turdaș* altul din *Bințiți*) și o grupă de vaci.

Din intelectualii din loc mai mulți domni au venit pe la orele 11—1 de au văzut expoziția, arătându-și mulțumirea asupra faptului că Reuniunea noastră economică a făcut începutul acestor expoziții.

Din toate comunele ni s'a spus: „Dacă timpul nu era așa de vrăjmaș, acum de o lună de zile, ar fi venit la expoziție jumătate de sat, dar acum bietii economi, îngrijati de anul rău, se bucră că pot vedea o zi mai seună și fug la câmp și la lucru în grădini și de aceea n'au venit așa mulți câți ar fi avut altfel plăcere a veni!

POȘTA REDACȚIEI.

Machidon și Raportor Nr. 2, Sasca. — Cele trimise nu se pot publica.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Ioan Georgia, *Boroșineu* Am primit 7 cor. abonament până la finea anului 1912.

Dr. E. Selariu *Hațeg*. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1912.

V. Petrovici, *Toracul-mic*. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1912.

Ion Carcu, *Beclean*. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1912.

A V I Z!

Aducem la cunoștință că în zilele aceste vom sista expedarea foii la adresa acelor abonați cari n'au plătit abonamentul înainte. Rugăm deci cu insistență pe restanțieri să grăbească cu achitarea datoriei lor.

Administrația ziarului „Românul”.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

x *Arta de a întineri*. În capitală se comentează foarte mult resturarea radicală a clădirii „*Calul alb*” (*Fehér ló*) din strada *Rákoczy* Nr. 15. Această clădire învechită — de 96 ani — cunoscutul otelier *Geza Egervary* în decurs de 100 zile a prefăcut-o într'un admirabil palat. Toate sălile sunt parchetate și aranjate cu un confort luxos, încât pe terenul acesta întrece ori ce confort și lux de până acum. Situația frumoasă a otelului, admirabila hală comună așezată, mobilierul elegant din odăi, aparat mehanic pentru sculare, spălătoare cu apă rece și caldă, încălzire centrală, cu un cuvânt totul pare o fată tânără în locul celei bătrâne de mai înainte. Bo. 371—1.

x „*Tokio*” extirpător de băătăuri. Se poate folosi cu succes contra băătăurilor (la picioare), negilor și contra scortășării pielii. După o folosare de 2 zile ne scăpăm de durerea băătăurilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: *Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület*.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR
(La capătul străzii *Jókai*, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plățire în rate, pe lângă
garanță de zece ani. (97—120)

PRIMA SOCIETATE DE CREDIT FUNCİAR
ROMÂN DIN BUCUREȘTI.

ANUNȚ

Se aduce la cunoștință publică că, Joi 4/17 Octomvrie a. c. se vor trage la sorți scrișuri funciare rurale, pentru un capital de Lei 2.189.500 din care:

Scrișuri 4% a 27-a tragere Lei 143.900

Scrișuri 5% a 62-a tragere... 1.995.600

Tragerea la sorți se va face la orele 2 p. m. în sedință publică în localul societății Strada Colței Nr. 27.

Direcțiunea.

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(M 307—100)

Caut un scriitor

cu practică bună în cancelaria mea pe lângă condițiuni favorabile. Postul e a se ocupa în 1. Novembre. Cări știu scrie cu mașina sunt preferiți; A se adresa direct Dniui

Dr. Lucian Georgevici,
advocat,

Temesrékás.

(M 498—6)

Ingrădiri cu pietri mormântale.

Lespezi pe mormânt, sarcofage

dela cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care întrece piatra cioplită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietrii artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru săliri, în orice stil; desemnuri și proiecte face gratis și în provincie:

Némethy István,

sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton Cluj—Kolozsvar, strada Bástija n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

Ne 156—20

Cel mai mare deposit de blănării

I. STEFLEA, blănar

Sibiu-Hermannstadt, Grosser Ring 18.

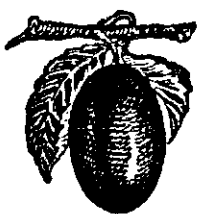
Imi permit a atrage atențiunea on. public asupra depositului meu, bogat asortat, de boa, manșoane, după moda cea mai nouă, dela cele mai ieftine până la cele mai fine, precum și blane de călătorie, saci pentru picioare, manșoane pentru vânat, chipiuri etc. și tot soiul de piei, — pentru sezonul de iarnă. Pentru veritabilitate garantez.

Reparaturi sau transformări rog a mi-se aduce de vreme la cunoștință deoarece în sezonul înaintat nu pot fi toate primite.

Premiat cu medalia de stat la expoziția de blănării din Budapesta în anul 1911.

(Se 390—10)

In atenția pomicultorilor!

Ofer altol de pruni bosnieci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2—3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea țuice și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez

Sava T. Kojdic,

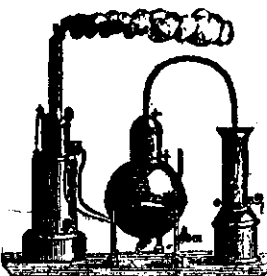
(K 500) mare proprietar în Brečka, Bosnia.

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvárgyváros) str. Farkas 12

Casa proprie.

Execută **Cazane pentru spirt**, — pentru vâpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachiului** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de plătire.

Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

Ra 174—20

In atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC

ȘI

CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Lillom 50.

TI 168 60

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

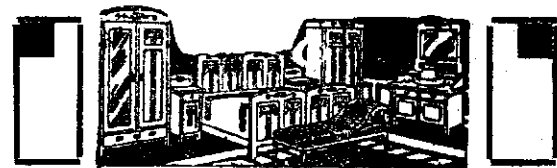
Pregătește fotografiile cele mai moderne, mărimi de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108—)

VERES FERENCZ

FABRICĂ PENTRU LUCRĂRI DE MĂSAB ȘI PENTRU MOBILE, ARANJATĂ CU MAȘINI ELECTRICE

DEJ—DEES, Str. Kossuth L. nr. 62.

Execută totfelul de lucrări în branga măsuritului precum și mobile pentru casă, — birouri, — prăvălii, — farmaciile și aranjarea școlilor după orice desemn.

Mare magazin permanent de mobile pe lângă prețurile cele mai convenabile.

(Ve 195—)

Margel N. : ciasornicar și giuvaergu :

ORĂȘTIE (Szászváros) Vásárutca lângă „HOTEL CENTRAL”.

Cel mai mare deposit de totfelul de ciasornice de aur și argint precum și ciasornice de metal și nickel. Articlii de argint de China Berendorfer Cristoffle și tacămuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint. Reparaturi solide și ieftine.

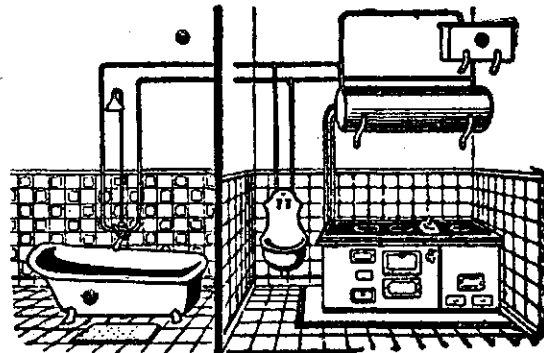
(Ma 467)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și ingradiri de morminte după desemn sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adevărit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

(VI 159—60)

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincutre. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1911. 1 Octomvrie		1912. 22 Septemvrie 29 Septemvrie	
ACTIV			
222 218 070	160 255 070 Rezerva metalică aur.	163 952 428	227 038 586
	61 958 000 „ trate aur	65 663 000	229 615 428
287 124	Argint și diverse monete		362 037
182 947 484	Portofoliu român și străin		416 769
	(*) Impr. pe ef. publice	9 494 200	219 112 441
20 056 917	„ în cont curent	11 104 006	201 519 485
11 999 611	Efectele Capitalului social		18 825 495
17 725 577	Efectele fondului de rezervă		20 598 206
4 283 121	„ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim.		11 999 854
6 049 897	Imobile		17 442 377
744 595	Mobilier și mașini de imprimerie		4 189 321
573 365	Cheltuieli de administrațiune		4 165 821
115 516 422	Depozite libere		6 273 112
26 303 528	Conturi de valori		6 275 748
52 411 951	Conturi curente		820 259
661 062 662			494 771
			506 217
			113 021 725
			111 334 025
			26 296 875
			39 817 052
			49 082 522
			63 062 560
			694 954 375
			707 557 301
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 541 614	Fond de rezervă	32 558 931	32 558 931
4 585 508	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim.	4 888 896	4 888 896
464 775 870	Bilete de bancă în circulațiune	497 043 370	493 329 500
2 446 952	Profit și Pierdere	3 035 011	3 035 011
1 189 364	Dobânzi și beneficii diverse	1 787 098	1 963 812
115 516 422	Depozite de retras	113 021 725	111 334 025
30 006 932	Conturi diverse sold	30 619 344	48 447 126
661 062 662		694 954 375	707 557 301

Secontul 5%,
*) Dobânda 5%.

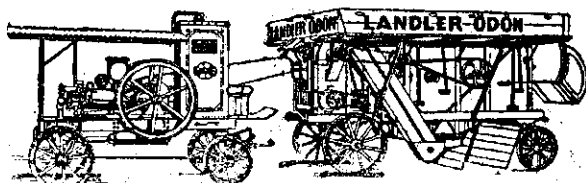
Renomitele
MOTOARE CU ULEIU BRUT

MOTOARE CU BENZIN. LOCOMO-

BILE. IMBLĂTITOARE EXCELENTE.

ARANJAMENTE PENTRU MORI.

De vânzare pe lângă cea mai deplină garanță și în rate pe mai mulți ani, la:

Landler Ödön Motortelepe,
Budapest, VI Lovag-u. 2.**NOUȚATE!** Lucru bun și ieftin!

Cheltuiala de lucrare 1/2, fil. Fără control dăm. partea finanților.

Motoarele pot fi văzute în lucrare și imediat se expediază. Locomotive și motoare uzate se schimbă. Catalog de prețuri ilustrat gratis.

La 161-26

Cel mai mare magazin de blănărie.

Bordy József

Marosvásárhely Széchenyi-tér 52.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile.

Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie. — manșoane, boale căciuli pentru doamni și doamne, ultima modă și lucrate cu gust. Prețuri ieftine.

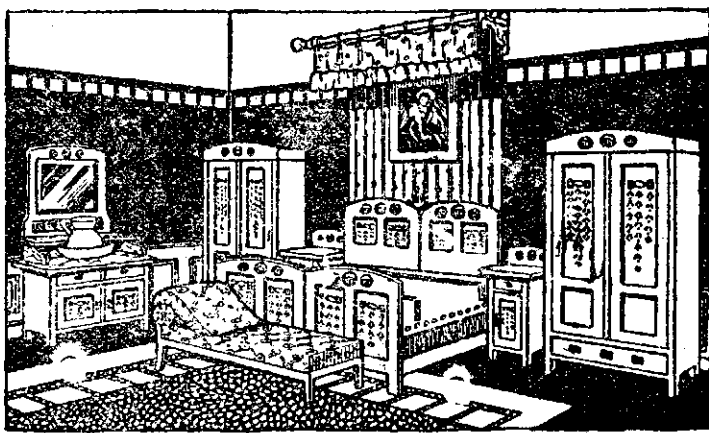
Primește orice lucrări de blănărie pentru profacere, căptuir, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințos. Numai marfă bună și execuție de I.-u. rang.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VÂRȘET, strada Kudritzer n-rul 44-46.Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Sa 113-120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Carl Piffel, prima fabrică de obiecte de metal

Premiat de mai multeori.

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krausz-éle házban.

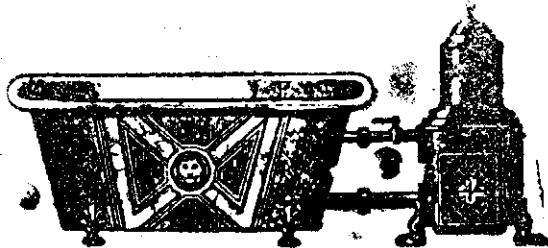
Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu). Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte edibctoe e mtal: precum ciubere, ucloare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tăbliță cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Conducți pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat Temes.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.

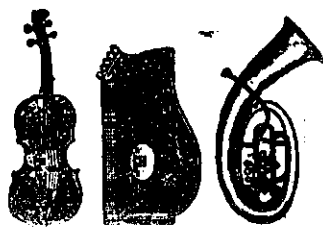
Catalog de prețuri la dorință gratuit.

Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

Ei 23-60

Braun Antal

primul fabricant de instrumente muzicale în Ungaria-de-sud

TIMIȘOARA-CETATE (Temesvár Belváros), str. Prinț Eugen nr. 14
(Casa proprie).

Cel mai mare, mai ieftin și mai renumit magazin de instrumente muzicale în Ungaria-de-sud. Mare depozit de violini, cimbale cu tonuri curate și puternice, — fabricate proprii, precum și instrumente de metal, de lemn, de suflat, — cu arcuș și instrumente de lovit. Specialist în executarea instrumentelor cu arcuș și de metal și reparator pentru tromboane acustice. Se garantează pentru tonuri curate și puternice! Expediază instrumente muzicale pentru orchestre, cu prețuri foarte moderate. Mare asortiment de achizite muzicale.

Reparaturile se execută prompt și conștiințos, pe lângă garanță. Catalog ilustrat gratis și franco.

EDUARD v. DERERA urmașul lui **BADOCSAY.**

Temesvár-Josefstadt, Seud'er Platz 1.

TELEFON 374.

□ □ □

Telegrame: DERERA, Temesvár.

Recomandă depozitul său bogat în tot felul de *tinichea, ferecături* la *clădiri* și *mobile. Instrumente* pentru toate ramurile industriale, *Afriqué* de calitate primă, *colivii* pentru pasări, *mese de spălat* pentru culine, *patentate, dulapuri de gheață, aparate* de făcut unt și *aranjamente* pentru culine, depozit mare de *vase trainice de fier*, *cuptoare „Meteor”,* *cuptorase „Triumph”,* vase de *aluminu*, *implettuzi de drot (sârmă) spritur* de vil.

Serviciu atent, prețuri fixe și ieftine.

Cine voește să cumpere
INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmár
(SZATMÁR) Deák-tér.

— (In casa lui Keresztes András). —

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii drăgălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul de ghete și cioboate după măsură.

Karton Aladár

„Alba” fabrică de ghips Drăstie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o solidaritate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expedit prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

K 135—30

cine lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

Heinrich Rastel

Ra 70—30

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin

în depozit cele mai moderne

TRĂSURI

precum și totfelul de

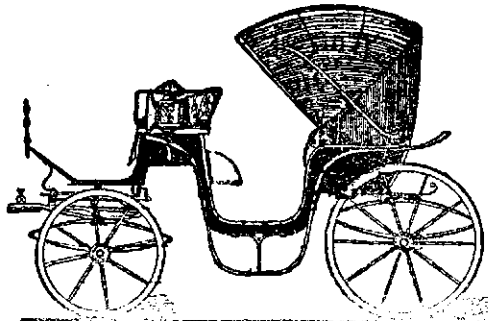
CĂRUȚE.

Primesc ori-ce lucrare de

reparare și transformare,

văpsire și pregătire de șele în

preț foarte ieftin. o o o

Sticlar pentru zidiri și
portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - - pentru ferestre - - -

(Fi 226—50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aceasta, cum sunt dureri de dinți, sgârciuri, arsuri, apăsare, în stomac, iritație de vomare, greață, răgăiel, etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de
Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

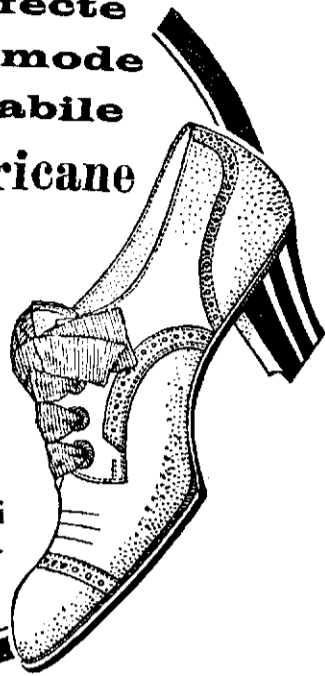
ROZSNYAY M.**A R A D.**

(Ro 227—104)

THE VERA

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

din timpul
modern pen-
tru dame,
domni și
copii se află
numai în
asortimentul
prăvăliei de
ghete, pălării și articlii
de modă pentru băr-
bați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect! (Bu 233)

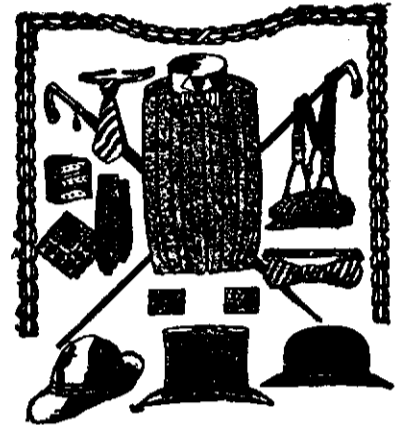
Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de
modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU

LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage
atențiunea on. public asupra
prăvăliei noastre nouă și cu
totul modernă, înzestrată cu
marfa cea mai solidă și fină
din patrie și străinătate, și
astfel aranjată, încât suntem
în plăcuta poziție de a sa-
tisface toate cerințele onor.
public. În special suntem în
plăcuta poziție a recomanda
on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de
ghete pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de bine-
voitorul sprijin suntem

Cu stimă:
Cintea și Hau

Ci 99-60

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la alta societate de asigurare

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”)
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BE.
KES, CSANÁD, BIHOB, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240-156)

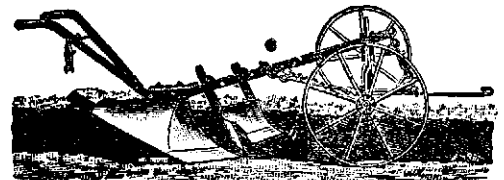
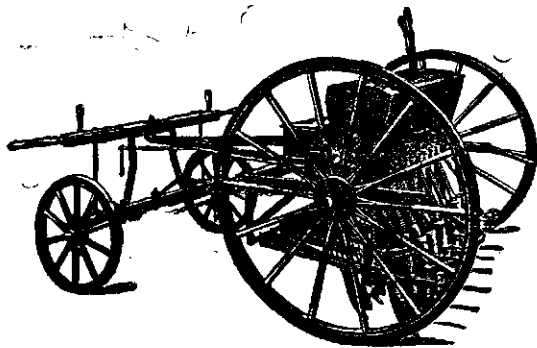
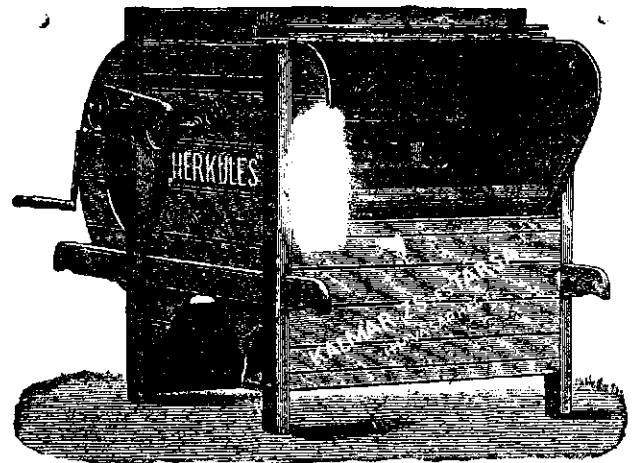
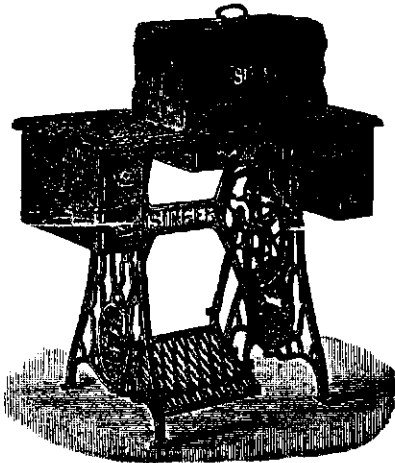
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Făbián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. pu-
blice asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

Institut de asigurare ardelean „TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Ta 239—52)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de pensii și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

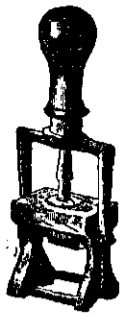
contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finele anului 1912.		K.	5,003.540.78
Capitale asigurate pe viață achitate		„	4,834.801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	(foc	„	119,830.992.—
	viață	„	11,020.266.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă		„	2,204.317.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Tot felul de **STAMPILE** drăguțe, ieftine și de o execuție practică, apoi orice articole din această bransă se pot procura numai dela prima fabrică de stam-pile din Sibiu a lui

A. R. FELD

fabrică de ștam-pile de gumă

Sibiu-Nagyszeben str. Elisabeta 17.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

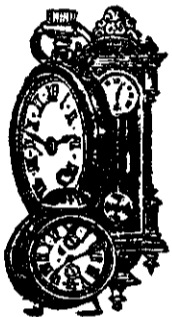
JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

Jl 34—60

LUDOVIC BINDER

GIUVAERGIU, CIASORNICAR ȘI AURAR
MEDIAȘ (MEDGYES) Markt platz nr. 11.

Mare magazin de: oroloage de Elveția, — de aur, argint, oțel și nichel, oroloage de părete și cu pendal. Bijuterii fine și articii de briliante, obiecte de lux veritabile de argint, și argint de China, articii optici. In marele meu atelier de bijuterii se execută totfelul de bijuterii, și se re-parează cu specialitate bijuterii și ciasornice, pe lângă garanță. Prețuri moderate. Serviciu conștiințios.

(Bi 463—)

Prima fabrică de instrumente muzicale a lui

Babos Béla

SIBIU Bulevardul mic (Kleine Ring) nr. 24.

Depozit bogat, și foarte bine sortat de violini artistice noi și vechi și pentru școală, citeră, clarinete și instrumente de suflat, harmonice și părți de instrumente etc.

Gramafone și plăci asortiment bogat

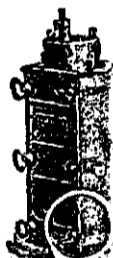
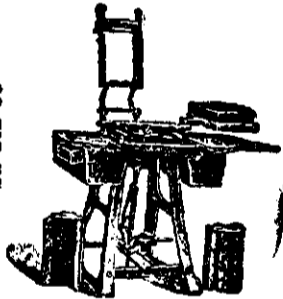
Corzi (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță.

Reparaturile se execută conștiințios și artistic.

[Ba 93]

Valorizare de nisip!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

- F. 3. *Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.*
F. A. *Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.*
Cs. G. 4. *Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.*
B. B. 1. *Fabricarea blocurilor de beton.*
C. S. 1. *Fabricarea tablelor mozaic și ciment.*

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

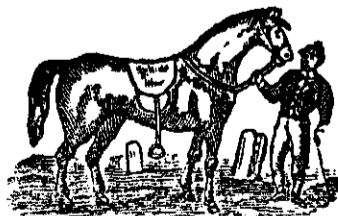
SZÁNTÓ és BECK, ingineri Fabrică de mașini pentru industria de nisip.
BUDAPEST, VIII., Viola-utca 7 szam.

Vad Gabor

curelar și șelar

ORADEA-MARE

(Nagyvárad), str. Körös n. 38.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că sub firma de mai sus am deschis un atelier modern pentru **curele și șele**

Țin în magazin totfelul de echipamente pentru trăsuri, pentru călărit și pentru vehicule. Mărfurile sunt fabricate din cel mai excelent material și se vând cu prețurile cele mai ieftine. — Primesc orice lucrări în bransa aceasta. Reparări se fac cu prețuri moderate.

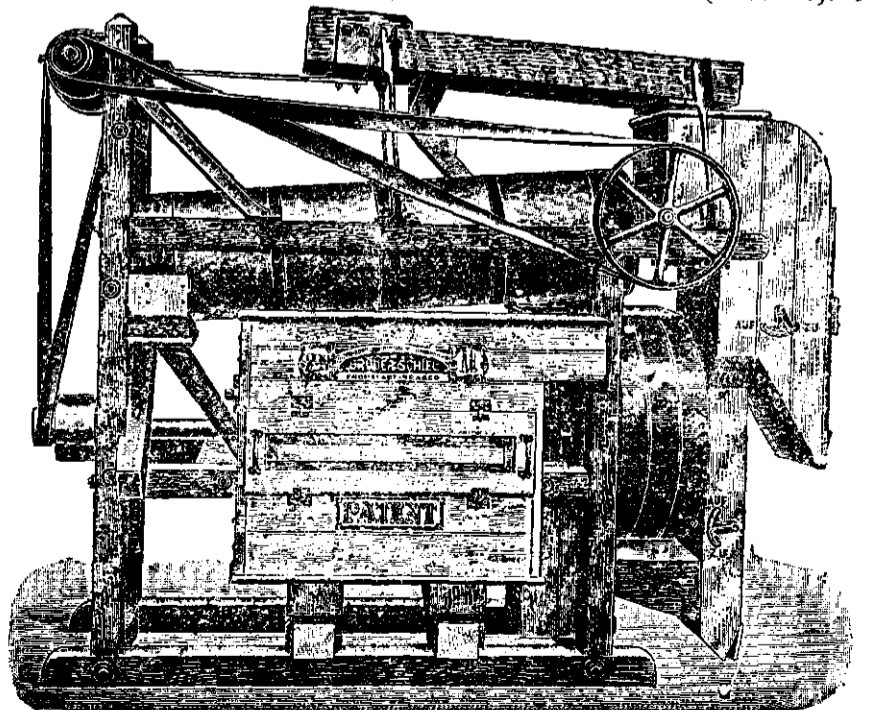
FRĂȚII SCHIEL

FABRICĂ DE MAȘINI, STABILIMENTE PENTRU
EDIFICARE DE MORI, TURNĂTORIE DE FFR.

Brașov.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuește stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona“, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scăr-mănat și de tors lână. (St 50—60). II

„VICTORIA”

curățitoare combinată de bucate. Cea mai modernă și perfectă mașină de curățit, cu sita aspirator-trior și descorticoarea cu smirgel.